

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

Omezení týkající se zákazu opatření s rovnocenným účinkem

Zpracovala: Andrea Matějková

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra ústavního a evropského práva

Diplomová práce

Omezení týkající se zákazu opatření s rovnocenným účinkem

Zpracovala: Andrea Matějková

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Křivka

Katedra ústavního a evropského práva

Studijní program: M6805 právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Plzeň 2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Andrea MATĚJKOVÁ**
Osobní číslo: **R06193**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Název tématu: **Omezení týkající se zákazu opatření s rovnocenným účinkem.**
Zadávající katedra: **Katedra ústavního práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

- I. Úvod
- II. Eliminace necelních bariér v rámci vnitřního trhu Evropské unie
- III. Pojem kvantitativní omezení a opatření s rovnocenným účinkem
  - A. Rozdílně aplikovatelná opatření
  - B. Nerozdílně aplikovatelná opatření
    - a) Kategorické požadavky členských států v rozsudku Cassis de Dijon
    - b) Rozsudek Keck a Mithouard a určitá prodejní opatření
  - C. Obrácená diskriminace
- IV. Výjimky ze zákazu opatření s rovnocenným účinkem na základě smlouvy
  - A. Ospravedlnění veřejnou mravností
  - B. Ospravedlnění veřejným pořádkem
  - C. Ospravedlnění veřejnou bezpečností
  - D. Ospravedlnění ochranou zdraví, života lidí, zvířat a rostlin
  - E. Ospravedlnění ochranou národního kulturního pokladu
  - F. Ospravedlnění ochranou průmyslového a obchodního vlastnictví
- V. Výjimky vyplývající z obecných principů
  - A. Princip předběžné opatrnosti
  - B. Princip proporcionality
  - C. Respektování základních lidských práv
- VI. Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: 103

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

- Outlá V. a kol., Právo Evropské unie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008.
- Outlá, V.; Hamerník, P.; Bambas, J. Judikatura Evropského soudního dvora. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005.
- Jacques Pertek, Droit matériel de l'Union européenne, Presses Universitaires de France, 2005.
- Barnard C., The substantive law of the EU, Oxford university press, 2010.
- J. Molinier; Nathalie De Grove-Valdeyron, Droit du marché intérieur européen, L.G.D.J, 2008
- Philippe Icard, Droit matériel et politiques communautaires, Editions ESKA, 1999.

Vedoucí diplomové práce:

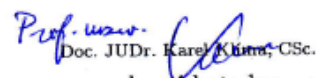
Mgr. Tomáš Křivka
Katedra ústavního práva

Datum zadání diplomové práce: 31. března 2011

Termín odevzdání diplomové práce: 31. března 2012

Prof. JUDr. Květoslav Růžička, CSc.
děkan

Prof. JUDr. Karel Klíma, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 22. června 2011

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem obvyklým ve vědecké práci.“

Plzeň, březen 2012

Andrea Matějková

Obsah

1. Úvod	1
2. Eliminace necelních bariér v rámci vnitřního trhu Evropské unie	4
2.1 Stručný historický vývoj vnitřního trhu	4
2.2 Pravidla vnitřního trhu	5
3. Pojem kvantitativní omezení a opatření s rovnocenným účinkem	8
3.1 Pojem kvantitativní omezení	8
3.2 Pojem opatření s rovnocenným účinkem	10
3.2.1 Rozdílně aplikovatelná opatření	12
3.2.1.1 Opatření týkající se speciálních formalit při dovozu	12
3.2.1.2 Opatření, která zvýhodňují národní produkty oproti importovaným	13
3.2.1.3 Porušení Smluv z důvodu nečinnosti členského státu	14
3.2.1.4 Opatření, která vyplývají z neoprávněných kontrol	15
3.2.2 Nerozdílně aplikovatelná opatření	15
3.2.2.1 Kategorické požadavky členských států v rozsudku Cassis de Dijon	17
3.2.2.1.1 Právní problematika	17
3.2.2.1.2 Skutkový stav	17
3.2.2.1.3 Z rozhodnutí	18
3.2.2.1.4 Příklady uznaných kategorických požadavků	21
3.2.2.1.5 Případy, které kladou požadavky na produkty	22
3.2.2.2 Uvádění výrobků na trh	24
3.2.2.3 Rozsudek Keck a Mithouard a určitá prodejní opatření	25
3.2.2.3.1 Právní problematika	26
3.2.2.3.2 Skutkový stav	26
3.2.2.3.3 Z rozhodnutí	27
3.2.2.3.4 Opatření, která nespádají do působnosti článku 34 SFEU	28
3.2.2.3.5 Případy týkající se reklam	28
3.2.2.3.6 Rozsudky týkající se omezení použití	30

3.2.3 Obrácená diskriminace	32
4. Výjimky ze zákazu opatření s rovnocenným účinkem na základě smlouvy	35
4.1 Ospravedlnění veřejnou mravností	36
4.2 Ospravedlnění veřejným pořádkem	37
4.3 Ospravedlnění veřejnou bezpečností	38
4.4 Ospravedlnění ochranou zdraví, života lidí, zvířat a rostlin	39
4.5 Ospravedlnění ochranou národního kulturního pokladu	43
4.6 Ospravedlnění ochranou průmyslového a obchodního vlastnictví	45
4.7 Svévolná diskriminace a zastřené omezování obchodu	47
5. Výjimky vyplývající z obecných principů	49
5.1 Princip předběžné opatrnosti	49
5.2 Princip proporcionality	52
5.3 Respektování základních lidských práv	54
6. Závěr	56
Resumé	58
Seznam použité literatury	60
Přílohy	63

1. Úvod

Volný pohyb zboží představuje jeden z úspěchů projektu Evropské integrace a je základním principem Společenství. Vybudováním vnitřního trhu bylo docíleno mnoha výhod, které využívají jak evropské firmy tak občané. Řádně fungující vnitřní trh je předpokladem prosperity Evropské unie v globalizované ekonomice. V dnešní době vnitřní trh usnadňuje obchodování ve 27 členských státech. Poskytuje tak spotřebitelům širokou nabídku produktů, možnost porovnávat je a zvolit si ten nejvýhodnější. Volný pohyb zboží je také velmi přínosný pro podnikatele, jednotný evropský trh pomáhá podnikům k vybudování silné pozice v otevřeném, rozmanitém a konkurenčním prostředí. Tato vnitřní síla trhu podporuje hospodářský růst, vytváří nová pracovní místa a poskytuje evropským podnikům zdroje, které potřebují ke své prosperitě a konkurenceschopnosti na jiných světových trzích.¹

Z právního hlediska je volný pohyb zboží nejdůležitějším prvkem vytváření a rozvoje vnitřního trhu. Je jednou ze svobod společně s volným pohybem osob, služeb a kapitálu. Neodůvodněná omezení vnitřního trhu v Evropské unii jsou zakázána. Jedná se zejména o netarifní omezování volného pohybu uvedená v článku 34 a 35 SFEU. Netarifní omezení na rozdíl od těch tarifních mohou být za určitých podmínek ospravedlněna (uvedeno v článku 36 a v judikatuře Soudního dvora). Ustanovení o vnitřním trhu však jde nad rámec těchto tří článků Smlouvy. Existuje již spousta harmonizovaných právních předpisů, které specifikují konkrétní oblasti a zasahují do podmínek produktů. Dále jsou ustanovení doplňována rozsáhlou judikaturou Soudního dvora Evropské unie (dříve Evropský soudní dvůr). Soudní dvůr se vyslovuje k zásadním otázkám celého práva Společenství a svým výkladem toto právo dotváří.

V této diplomové práci se budu podrobněji zabývat netarifními překážkami ve volném pohybu zboží, které jsou mezi členskými státy zakázány, ale za jistých podmínek může dojít k jejich ospravedlnění. Tato ospravedlnění neboli výjimky mohou pramenit buď z ustanovení Smlouvy o fungování Evropské unie či z judikatury Soudního dvora. Netarifními překážkami se rozumí buď kvantitativní omezení

---

¹ Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží, Úřad pro publikace Evropské unie 2010, str. 8.

výrobní či opatření s rovnocenným účinkem, které se vztahují jak na dovoz výrobků tak na jejich vývoz. K pochopení této problematiky bude nutné v každé jednotlivé kapitole uvést judikaturu Soudního dvora k porozumění jak soud interpretuje různá národní opatření nebo ustanovení Smluv.

V kapitole druhé bych nejprve nastínila historický vývoj vnitřního trhu, dále bude představen vnitřní trh z pohledu Smlouvy o fungování Evropské unie ve znění Lisabonské smlouvy a také podrobněji analyzuji článek 35, který se týká omezení vývozu. Opatření s rovnocenným účinkem, která postihují vývoz jsou však méně významná a méně častá, než opatření postihující dovoz a proto jim bude věnována menší pozornost.

V následující kapitole třetí se budu věnovat nejprve kvantitativním omezením výrobků, která jsou zakázána, avšak se již téměř nevyskytují. A dále se budu podrobněji zabývat tzv. opatřeními s rovnocenným účinkem, kterými se zejména zabývá judikatura Soudního dvora. Opatření s rovnocenným účinkem dělíme na rozdílně a nerozdílně aplikovatelná. Rozdílně aplikovatelná opatření vytváří rozdíly mezi importovaným a domácím zbožím čímž diskriminují nejčastěji zboží dovážené a zvýhodňují zboží domácí. Zatímco nerozdílně aplikovatelná opatření nevytváří rozdíly mezi importovaným a domácím zbožím, avšak ve skutečnosti zatěžují mnohem více zboží importované. V této kapitole bude podrobněji zpracována judikatura Soudního dvora, která stanovuje určité výjimky z těchto opatření tzv. kategorické požadavky. Někdy však dochází i k situaci, kdy jsou diskriminovány domácí produkty oproti těm zahraničním. V takovém případě se o porušení zásad volného pohybu nejedná. Jde o obrácenou diskriminaci, které bude věnována část této kapitoly.

V kapitole čtvrté se budu věnovat jednotlivým ospravedlněním, které vyplývají ze Smlouvy o fungování Evropské unie. Tzn. pokud členský stát přijme opatření, které omezuje volný pohyb zboží, ale toto opatření se dá ospravedlnit jedním z taxativně uvedených důvodů v článku 36 Smlouvy, pak není v rozporu s právem EU. Ospravedlnění v článku 36 se užijí na diskriminaci přímou tzn. rozdílně aplikovatelná opatření i nepřímou tzn. nerozdílně aplikovatelná opatření.

V poslední kapitole páté se budu zaměřovat na výjimky, které vyplývají z obecných právních principů. Těmito principy se rozumí zejména princip předběžné

opatrnosti, který působí v oblasti ochrany zdraví a životního prostředí. Princip může být užit v situaci, kdy dochází k ohrožení a existuje určitá vědecká nejistota, je tedy nutné přijmout předběžná opatření. Další možnou výjimkou, jak ospravedlnit daná vnitrostátní opatření, je na základě respektování základních lidských práv. Ochrana lidských práv a základních svobod je jedním ze základních principů na nichž je EU postavena. Vychází zejména z Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, kterou přijala Rada Evropy v roce 1950. Poslední princip proporcionality je důležitý, protože veškerá opatření, která mohou být ospravedlněna musí být proporcionální, tedy přiměřená sledovanému cíli.

Cílem této práce je zpracovat danou problematiku komplexním a zároveň přehledným způsobem, který pomůže se v dané problematice orientovat.

2. Eliminace necelních bariér v rámci vnitřního trhu Evropské unie

2.1 Stručný historický vývoj vnitřního trhu

Poté, co Lisabonská smlouva vstoupila v platnost, byla Smlouva o založení Evropského společenství pozměněna a přejmenována na Smlouvu o fungování Evropské unie (dále SFEU). Ustanovení o volném pohybu zboží (bývalé články 28–30 Smlouvy o ES) zůstaly nezměněny, ale byly přečíslovány na články 34 – 36 SFEU.

Dne 1. prosince 2009 kdy vstoupila v platnost tato smlouva byl nahrazen výraz „společný trh“ výrazem „vnitřní trh“, který je definován v článku 26 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie. Pojem vnitřní trh zahrnuje prostor bez vnitřních hranic, v němž je zajištěn volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu v souladu s ustanoveními Smluv². Tato definice má svůj původ v Jednotném evropském aktu a to již z roku 1986. Jednotný evropský akt konstituoval celkový koncept vnitřního trhu. Byly odstraněny cla a kvóty ve vzájemném obchodě a zaveden společný celní sazebník (nařízením 950/68) pro obchod s třetími zeměmi (celní unie). Obchodu mezi členskými zeměmi však nadále bránily především odlišné národní technické předpisy (tzv. mimotarifní bariéry). Přijetím tohoto sazebníku obchodní politika přešla do výlučné pravomoci EU, členskými státy však zůstávají některé pravomoci jako organizace celní správy, provádění kontrol atd. „Postupné zavádění celní unie začalo u počáteční povinnosti nezvyšovat, anebo nezavádět nová cla či kvantitativní omezení (angl. standstill).“³ Významným bodem bylo vydání tzv. Bílé knihy k dokončení vnitřního trhu, což předpokládalo zrušení vnitřních hranic členských států a zrušení všech kontrol. Vůle vytvořit společný trh byla dokonce koncipována ještě mnohem dříve v Římských smlouvách⁴ z roku 1957, které založily Evropské ekonomické společenství a měly za cíl vytvořit společný trh.

V Maastrichtské smlouvě o Evropské unii z roku 1992 byla také zachována koncepce vytváření společného trhu a současně s tím tato smlouva přinesla i rozšíření

---

² Smlouva o fungování Evropské unie a Smlouva o Evropské unii.

³ Svoboda P., Úvod do evropského práva, 4. Vydání, Praha: C. H. Beck, 2011, str. 204.

⁴ Římské smlouvy jsou souhrnným názvem pro dvě smlouvy, které byly podepsány v Římě 25. března 1957 a to smlouva zakládající Evropské hospodářské společenství (EHS) a smlouva zakládající Evropské společenství pro atomovou energii (Euroatom). Signatářské státy byly Francie, SRN, Itálie, Belgie, Lucembursko a Nizozemsko.

o hospodářskou a měnovou unii, společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a spolupráci v oblasti justice a vnitra.

Dle platné Lisabonské smlouvy je vnitřní trh Evropské unie upraven v části třetí, hlavě I. a II. SFEU. V jejím článku 26 odst. 1 je dáno, že unie přijímá opatření určená k vytvoření nebo zajištění fungování vnitřního trhu v souladu s příslušnými ustanoveními Smluv. Zcela novým ustanovením ve Smlouvě o Evropské unii je článek 3 odst. 3, který uvádí, že Unie vytváří vnitřní trh. Je tedy vidět, že realizace vnitřního trhu je proces zdoluhavý, nedokončený a stále se vyvíjející a některá ustanovení musí být stále zlepšována a doplňována.

2.2 Pravidla vnitřního trhu

Pravidla vnitřního trhu by se dala shrnout do tří částí. V první části vnitřní trh z pohledu materiálního, tedy týkající se volného pohybu zboží, dále ve druhé části vnitřní trh z pohledu osobního, tedy týkající se jak volného pohybu osob, tak volného pohybu služeb. A nakonec ve třetí části z pohledu finančního, tedy týkající se volného pohybu kapitálu a plateb.⁵

Tato diplomová práce bude zaměřená z pohledu materiálního vnitřního trhu EU, tedy bude se týkat oblasti volného pohybu zboží. Ve Smlouvě o fungování Evropské unie je volný pohyb zboží zmíněn v části třetí, hlavě II. V článku 28 SFEU je dáno, že Unie zahrnuje celní unii, která pokrývá veškerý obchod se zbožím, a která zahrnuje jak zákaz vývozních a dovozních cel a všech poplatků s rovnocenným účinkem mezi členskými státy, tak i přijetí společného celního sazebníku ve vztahu ke třetím zemím. Z ekonomického pohledu má volný pohyb zboží za cíl podporovat spotřebitele ve výběru zboží tak, aby to bylo nezávislé na tom, odkud zboží pochází. Soudní dvůr uvedl ve svém rozhodnutí Komise v. Itálie⁶, že za zboží je považován produkt, který je ocenitelný penězi, a který může být předmětem obchodní transakce. Tato definice zahrnuje např. umělecké předměty, průmyslové produkty, odpad, zemědělské produkty, předměty duševního vlastnictví, energie. Do pojmu zboží ale nepatří zbraně, lidské orgány, drogy atd. Co se týče původu zboží, článek 29 SFEU určuje, že za výrobky ve volném oběhu v členském státě se pokládají ty výrobky, které pocházejí ze třetích zemí, u kterých byly v tomto členském státě splněny dovozní náležitosti,

---

⁵ J. Molinier; Nathalie De Grove-Valdeyron, Droit du marché intérieur européen, L.G.D.J., 2008 str. 18.

⁶ Rozh. č. 7/68 Komise v. Itálie (1968) ECR 423.

zaplacená cla a poplatky s rovnocenným účinkem, a u kterých nedošlo k plnému ani částečnému navrácení těchto cel a poplatků. Jedná se o produkty tzv. unijního zboží, které jsou ve volném oběhu v EU. Zboží dovážené z nečlenských států je tedy nutno proclít.

Pravidla o volném pohybu zboží postihují pouze jednání států, nikoliv jednání soukromých subjektů. Na jednání soukromých osob se bude aplikovat právo hospodářské soutěže. Kapitola I. se zaměřuje na fiskální bariéry volného pohybu zboží. K odstranění cla došlo 1. července 1968 a bylo nutné zabránit i dalším formám bariér. Zejména proto SFEU uvádí, že jakékoliv jiné dávky s rovnocenným účinkem jsou také zakázány. Tato diplomová práce se zaměřuje na články 34, 35 a 36 v kapitole 3, která se týká zákazu množstevního omezení, jakož i veškerých opatření s rovnocenným účinkem mezi členskými státy a jejich ospravedlnění. Někdy bývá těžké rozlišit, co přesně spadá pod dávky s rovnocenným účinkem a opatření s rovnocenným účinkem. Hlavním rozdílem je zejména to, že dávky s rovnocenným účinkem jsou úplně zakázány, zatímco opatření s rovnocenným účinkem mohou být za jistých podmínek ospravedlněny. Veškerá kvantitativní omezení a opatření s rovnocenným účinkem jsou zakázány a to jak co se týká dovozu (článek 34), tak co se týká vývozu (článek 35). Následující článek 36 se týká jednotlivých omezení dovozu a vývozu odůvodněné veřejnou mravností, veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností, ochranou zdraví a života lidí, zvířat a rostlin, ochranou národního kulturního pokladu nebo ochranou průmyslového a obchodního vlastnictví. Jak uvádí dále článek 36 tyto zákazy nebo omezení však nesmějí sloužit jako prostředky svévolné diskriminace, nebo zastřené omezování obchodu mezi členskými státy. Důležité je zmínit hlavní rozdíl mezi článkem 34 a 35 a to zejména v tom, že článek 34 zakazuje jak rozdílně tak nerozdílně aplikovatelná opatření, zatímco článek 35 zakazuje pouze rozdílně aplikovatelná opatření, tedy diskriminuje pouze určité zboží. Tato zásada byla stanovena v rozsudku Groenveld⁷, kdy soudní dvůr uvedl, že článek 35 se týká vnitrostátních opatření, jejichž cílem je vytváření rozdílu v zacházení mezi obchodem uvnitř členského státu a vývozem, tak aby byla poskytnuta výhoda domácímu trhu. Soudní dvůr v rozhodnutí

---

⁷ Rozh. Č. 15/79 Groenveld BV v. Produktschap voor Vee en Vlees (1979) ECR 3409.

Delhaize⁸ z roku 1992 uvážil, že povinnost stáčet lahve vína v oblasti produkce odpovídá opatřením s rovnocenným účinkem postihující vývoz.

Dále v případech pozdějších je zřetelný obrat Soudního dvora ve vztahu ke své dřívější judikatuře. V případě *Belgie versus Španělsko*⁹ z roku 2000 soud akceptoval povinnost stáčet lahve vína v oblasti produkce tohoto vína, pokud to má za cíl chránit reputaci v této oblasti. Toto rozhodnutí bylo dále potvrzeno v judikatuře *Consorzio del Prosciutto di Parma*¹⁰ z roku 2003, kdy soud potvrdil italský právní předpis, který ukládal povinnost balení a krájení parmské šunky v oblasti produkce. Zejména je to odůvodněné domněnkou, že kontroly prováděné mimo oblast produkce nemusí garantovat stejnou kvalitu tohoto produktu. Případy, které se týkají opatření s rovnocenným účinkem postihující vývoz, jsou méně významné a méně důležité ve srovnání s opatřením s rovnocenným účinkem postihující dovoz. Také z ekonomického hlediska nemají členské státy zájem na tom, aby omezovaly vlastní vývoz.

V rámci vnitřního trhu Evropské unie je tedy tendence eliminovat veškeré celní bariéry, které brání volnému pohybu zboží, ale také veškeré necelní bariéry, které jsou také překážkou ve volném pohybu. Necelní bariérou může být např. vyžadovaná kontrola nebo certifikát na dovážené zboží. Jde tedy o opatření, která mají charakter částečného nebo kompletního omezení exportu či importu. V následující kapitole se budu věnovat zejména článku 34 SFEU týkajícího se množstevního omezení dovozu a opatření s rovnocenným účinkem, která jsou mezi členskými státy zakázána.

---

⁸ Rozh. Č. 47/90 *Ets Delhaize et Cie Le Lion* (1992) ECR 3669.

⁹ Rozh. Č. 47/90 *Belgie v. Španělsko* (2000) ECR 3669.

¹⁰ Rozh. Č. 108/01 *Consorzio del Prosciutto di Parma* (2003) ECR 5121.

3. Pojem kvantitativní omezení a opatření s rovnocenným účinkem

“Podle své formulace se článek 34 SFEU vztahuje na překážky obchodu mezi členskými státy. Přeshraniční prvek je tedy předpokladem hodnocení věci podle tohoto ustanovení. Čistě vnitrostátní opatření, která se týkají jen domácího zboží, spadají mimo působnost článků 34 - 36 SFEU. Podmínky splnění požadavku realizace obchodu přes hranice jsou jednoznačné. Stačí, pokud dotyčná opatření mohou nepřímo či potencionálně bránit obchodu uvnitř EU.”¹¹

„Články 34 - 36 SFEU se týkají opatření přijímaných členskými státy. V této souvislosti je však pojem „členské státy“ vykládán v širším slova smyslu, takže zahrnuje všechny orgány země, ať už jde o ústřední orgány, orgány federálního státu nebo jakékoliv jiné územní orgány. Požadavky stanovené těmito články se vztahují stejně na zákonodárné, soudní i správní orgány členského státu. Zjevně se to týká opatření přijímaných všemi orgány zřízenými podle veřejného práva, jakožto „veřejné subjekty“. Samotná skutečnost, že je nějaký subjekt zřízen podle veřejného práva, nebrání tomu, aby opatření, která přijímá, byla přičítána státu. Přestože je pojmu členský stát propůjčen široký význam, obecně se nevztahuje na čistě soukromé opatření, tzn. opatření přijímána soukromými osobami nebo společnostmi.”¹²

3.1 Pojem kvantitativní omezení

Kvantitativní omezení jsou opatření, která zcela nebo z části omezují dovoz nebo tranzit zboží. Jedná se zejména o naprostý zákaz nebo systém kvót, ve kterých se uplatňují množstevní omezení při dosažení určitých maximálních objemů dovozu nebo vývozu.¹³ Článek 34 SFEU zakazuje kvantitativní omezení a také veškerá opatření

---

¹¹ Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 10.

¹² Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 10.

¹³ Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 11.

s rovnocenným účinkem. V rozsudku Geddo¹⁴ soud definoval kvantitativní omezení jako opatření, která mají charakter částečného nebo kompletního omezení exportu, importu, resp. pohybu zboží. Kvantitativní omezení jsou proto řazena do necelních bariér, která omezují kvantitu dováženého nebo vyváženého zboží. Soudní dvůr také upřesnil, že tento zákaz kvantitativních omezení a opatření s rovnocenným účinkem se budou aplikovat nejen na opatření národní, ale také opatření, která vydávají evropské instituce.¹⁵ V rozsudku Delhaize¹⁶ si belgická společnost objednala 3000 hektolitřů španělského vína v rozporu se španělskými pravidly, která omezovala množství exportovaného vína do dalších členských států. Soud se zde vyjádřil, že španělská pravidla porušovala článek 35 SFEU. Kvantitativní omezení však mohou být členskými státy ospravedlněna článkem 36 SFEU. Článek 36 se budu podrobněji věnovat níže. Jedná se o ospravedlnění, která jsou odůvodněna veřejnou mravností, veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností, ochranou zdraví, života lidí, zvířat a rostlin, ochranou národního kulturního pokladu, ochranou průmyslového a obchodního vlastnictví.

Narozdíl od kvantitativního omezení, která se již téměř nevyskytují, opatření s rovnocenným účinkem existují nadále a bylo nutné, aby se touto problematikou Soudní dvůr Evropské unie více zabýval. Judikatura Soudního dvora se začala značně vyvíjet v 90. letech v rámci podaných žalob pro nesplnění povinnosti,¹⁷ které může podat Komise nebo formou řízení o předběžných otázkách¹⁸ ze strany vnitrostátních soudů.¹⁹

---

¹⁴ Rozh. Č. 2/73 Riseria Luigi Geddo v. Ente Nazionale Risi (1973) 865.

¹⁵ Rozh. č. C-169/99 Schwarzkopf (2001).

¹⁶ Rozh. Č. C-47/90 (1992) ECR I-3669.

¹⁷ Žaloba pro nesplnění povinnosti je soudní postup, který se provádí u Soudního dvora Evropské unie. Tuto žalobu může podat Komise nebo členský stát proti jinému členskému státu, který jednal v rozporu s právem Evropské unie

¹⁸ V tomto řízení se mohou soudy všech členských států obracet na Soudní dvůr s otázkami na výklad unijního práva, jejichž vyřešení potřebují pro rozhodnutí ve sporech. Účelem je zajistit jednotný výklad práva EU.

¹⁹ J. S. Bergé, S. Robin-Olivier, Droit européen, Thémis, Paris, 2eme édition, 2008, str. 133.

3.2 Pojem opatření s rovnocenným účinkem

„Pojem opatření s rovnocenným účinkem má mnohem širší rozsah než množstevní omezení.“²⁰ Článek 34 SFEU zakazuje také veškerá opatření s rovnocenným účinkem. Jedná se o opatření, která zasahují do tvaru produktu, jeho obsahu, balení, etiket, která jsou požadována v jednom členském státě a mohou narušit volný pohyb zboží v rámci vnitřního trhu EU. Poprvé byl tento pojem definován Komisí ve směrnici 70/50/EHS z 22. prosince 1969. Pod pojmem „opatření“ Komise definovala zákony, nařízení, správní předpisy, administrativní postupy a všechny nástroje orgánů veřejné moci. Směrnice vyjadřovala záměr Komise postihovat nejen opatření, která připouštějí rozdílný postup vůči domácímu a dováženému zboží, ale i ta, která se nerozdílně aplikují na domácí i importované zboží.

Konkrétnější definici těchto opatření přinesl až rozsudek Dassonville²¹, který upřesnil rozsah článku 34. Jde o „všechna obchodní pravidla přijatá členskými státy, která jsou schopná klást překážku přímo či nepřímo, skutečně nebo potencionálně vnitřnímu trhu Společenství“. V případě Dassonville belgická legislativa vyžadovala od importérů whisky certifikát vydaný britskými úřady. Whisky byla nejprve dovezena ze Skotska do Francie, která tento certifikát nevyžadovala, a proto importér dovážející whisky z Francie do Belgie nemohl belgickým úřadům žádnou dokumentaci předložit.²² Pouze přímý importér ze Skotska může tedy tuto podmínku bez problémů splnit.

Soud však dodal, že při absenci pravidel Společenství v této oblasti, jednání státu postihující nekalé praktiky může být v souladu s komunitárním právem, pokud je „rozumné“. Opatření Belgie nepovažoval soud za rozumné, jelikož pouze přímý importér ze Skotska může splnit bez problémů tuto podmínku. Soud se zaměřil na efekt opatření, nikoliv na to, zda se jednalo o úmysl státu a zároveň založil test pravidla rozumu (rule of reason), který dopracoval v rozsudku Cassis de Dijon (viz.

---

²⁰ Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 12.

²¹ Rozh. Č. 8/74 Procureur du Roi v. Benoit a Gustave Dassonville (1974) ECR 837.

²² Veronika Outlá a kol., Právo Evropské unie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., str. 197

níže).²³ Avšak rozsah pravidla rozumu nebyl přesně vymezen. Tím vznikaly v pozdější judikatuře pro soud těžké situace, jaká jednání budou v rozporu s článkem 34. Jelikož definice opatření s rovnocenným účinkem je v Dasonville definována široce, jak na situace přímé diskriminace na základě původu zboží, tak na situace, kdy se dané opatření vztahuje stejně na domácí a zahraniční produkty. Limity této definice byly později vymezeny v rozsudku Keck a Mithouard zmiňovaném níže. Definice má své nedostatky, zejména bych poukázala na počátek jejího znění “všechna obchodní pravidla přijatá členskými státy”, nedá se říci, že se jedná pouze o pravidla přijatá vládou jednotlivých členských zemí, může se samozřejmě jednat o různá opatření, která byla přijata např. obchodními komorami nebo různými institucemi. Daná sporná opatření musí však mít obchodní charakter, vztahuje se to na prodej, uvedení výrobku na trh, marketing, distribuci, hygienické kontroly, administrativní formality atd.²⁴ Co se týče slovního spojení “skutečně nebo potencionálně” je nutné zmínit, že většina opatření mají spíše skutečný přímý efekt na vnitřní trh. Soudní dvůr však doplnil, že postačí potencionální narušení pohybu zboží. V rozhodnutí Komise v. Francie (foie gras)²⁵, které se týkalo francouzských pravidel vyrábění a složení foie gras, které diskriminovalo velmi malý okruh výrobců foie gras z jiných členských států. Soud v tomto případě potvrdil, že se jedná o potencionální překážku, která by mohla narušit byť i velmi zanedbatelně volný pohyb zboží uvnitř Společenství. Dá se říci, že veškerá opatření schopná alespoň minimálně ovlivnit nabídku a poptávku na trhu, mohou být zpochybnitelná.²⁶

Článek 34 zakazuje jakoukoliv diskriminaci. Směrnice 70/50 rozlišuje mezi opatřeními, která diskriminují nerozdílně národní produkty a importované zboží a opatřeními, která diskriminují rozdílně importované produkty od těch národních. Tato směrnice platila pouze po určitou přechodnou dobu, ale nadále bývá používána jako důležitý zdroj k pochopení této problematiky. Přehled zákazu kvót a opatření s rovnocenným účinkem v Příloze 1.

---

²³ Outlák, V.; Hamerník, P.; Bambas, J. *Judikatura Evropského soudního dvora*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, str. 138.

²⁴ L. Dubouis, C. Blumann, *Droit matériel de l'Union européenne*, Montchrestien, 6e édition, Paris, 2012

²⁵ Rozh. Č. C-184/96 Komise v. Francie (foie gras) (1998) ECR I-6197

²⁶ J. S. Bergé; Sophie Robin Olivier, *Droit européen*, 2ème édition, Paris, Presses Universitaire de France, 2008, str. 133.

3.2.1 Rozdílně aplikovatelná opatření

Pokud členský stát diskriminuje importované produkty na základě původu zboží, potom jasně porušuje článek 34, jedná se o přímé omezení dovozu. Fráze “rozdílně aplikovatelná” odkazuje na fakt, že taková diskriminační pravidla rozlišují mezi importovaným a domácím zbožím. Např. v rozsudku Denkavit²⁷ německé úřady rozhodly o veterinárních kontrolách za účelem prevence šíření nemocí. Jde o opatření s rovnocenným účinkem v rozporu s článkem 34 v duchu rozsudku Dassonville. Takové opatření lze ospravedlnit jen článkem 36 SFEU.²⁸ Jedná se o opatření, která se týkají speciálních formalit při dovozu jako provádění různých kontrol, udělování licencí, dále jde o opatření, která zvýhodňují národní produkty oproti importovaným jako např. kampaně k nákupu domácího zboží, pravidla označování původu zboží. Další opatření se vztahuje k porušení Smluv z důvodu nečinnosti členského státu a také opatření, která vyplývají z neoprávněných kontrol. Jde o kontroly vyžadované když zboží překročí hranice např. u dovozu zvířat.

3.2.1.1 Opatření týkající se speciálních formalit při dovozu

Překážky volného pohybu zboží zvyšují jeho cenu. Např. pokud je dovoz automobilů složitější díky různým inspekčním prohlídkám, které nemusejí splňovat auta domácí výroby, jsou tyto inspekce v rozporu s článkem 34.²⁹ V rozhodnutí Komise versus Polsko³⁰ bylo odsouzeno Polsko, protože vyžadovalo, aby se dovážená ojetá vozidla, která byla předtím registrovaná v jiných členských státech, podrobila před svou registrací v Polsku technické prohlídce. Tím však nesplnili povinnosti, které pro ně vyplývají z článku 34. Další podmínky, které omezují importované zboží jsou různé licence, úřední ověření a certifikáty. Veškeré inspekce a kontroly by měly být co nejvíce omezeny, aby podmínky volného trhu byly splněny.

---

²⁷ Rozh. č. 251/78 Firma Denkavit Futtermittel GmbH v. Minister für Ernährung, Land-wirtschaft und Forsten des Landes Nordrhein-Westfalen (1979) ECR 3369.

²⁸ Veronika Outlá a kol., Právo Evropské unie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008, str. 198.

²⁹ Veronika Outlá a kol., Právo Evropské unie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008, str. 198

³⁰ Rozh. č. C-170/07 Komise Evropských společenství proti Polské republice (2008)

V dalším rozsudku Bernhard Schloh³¹ vyžadovala belgická právní úprava placené testy provozuschopnosti dovážených aut před registrací v Belgii, přestože belgický občan po zakoupení automobilu v Německu získal u dealera značky auta, které zakoupil, potvrzení o provozuschopnosti a slučitelnosti s typy aut v Belgii.³² Tyto podmínky se mohou vztahovat i na složení daného produktu. V rozsudku Weinvertriebs³³ se soud vyjádřil k německé legislativě, která specifikovala minimální množství alkoholu na importovaný vermouth, avšak žádné takové požadavky nebyly žádány od domácích produktérů. Takové opatření, které postihuje pouze importované zboží je v rozporu s článkem 34.³⁴ Tento případ je velmi podobný případu Cassis de Dijon (zmiňován níže), avšak se tu jedná o rozdílně aplikovatelná opatření na produkty národní a importované.

3.2.1.2 Opatření, která zvýhodňují národní produkty oproti importovaným

Jedná se o opatření, která dávají určitou přednost či výhodu produktům národním. V rozhodnutí Komise versus Irsko³⁵ odsoudil Soudní dvůr praktiky Irska, které vyžadovalo po zahraničních výrobcích suvenýrů zobrazující typické irské monumenty a památky, aby označili své výrobky nápisem “ze zahraničí”. Evropský soudní dvůr považoval tuto úpravu za diskriminující vůči importu a tedy jako opatření s rovnocenným účinkem dle článku 34. Irsko se pokoušelo ospravedlnit svá opatření ochranou spotřebitele. Ochrana spotřebitele však v článku 36 jako ospravedlňující důvod není a ochranu spotřebitele jako liberační důvod lze užít jen u opatření nerozdílně aplikovatelných, nerozlišujících původ zboží, dle judikatury Cassis de Dijon, která je probrána detailně níže.³⁶

Dalším příkladem interpretace článku 34 je rozsudek „Buy Irish“³⁷ ve kterém irská vláda podporovala prodej irského zboží, který měl za cíl zvýšit jeho prodej. Jednalo se o podporování kampaní, které informovaly o výrobcích vyráběných v Irsku,

---

³¹ Rozh. č. 50/85 Bernhard Schloh versus Auto contrôle technique SPRL (1986) ECR 1855.

³² Outlá, V.; Hamerník, P.; Bambas, J. Judikatura Evropského soudního dvora. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, str. 145.

³³ Rozh. č. 59/82 Schutzverband gegen Unwesen in der Wirtschaft v. Weinvertriebs-GmbH (1983) ECR 1217.

³⁴ Philippe Icard, Droit matériel et politiques communautaires, Editions ESKA, 1999, str. 175.

³⁵ Rozh. č. 113/80 Komise versus Irsko (1981) ECR 1625.

³⁶ Veronika Outlá a kol., Právo Evropské unie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008, str. 199.

³⁷ Rozh. č. 249/81 Komise versus Irsko (1982) ECR 4005.

užívání symbolu „garantované irské zboží“ a produkci reklamních materiálů. To vše bylo organizováno Radou pro Zboží, která byla zřízena Ministerstvem průmyslu. Hlavním účelem této kampaně bylo ovlivnit importované zboží z jiných členských států a upřednostňovat tak zboží domácí oproti zahraničnímu. Podle irské vlády však Rada pro zboží je soukromoprávní osobou, která jen finančně podporuje kampaně a proto nejde o jednání státu. Komise však prokázala, že kampaň je financována ze státních prostředků, a tím tedy šlo o jednání státu porušující článek 34.

Toto rozhodnutí je nutné porovnat s případem *Apple and Pear Development Council (buy British fruit)*.³⁸ Podobný orgán vedl kampaň financovanou z dávek vybraných od pěstitelů ovoce z Anglie a Walesu a byla též založena samotná Rada s cílem propagovat konzumaci jablek a hrušek. V čele Rady byli opět ministerští úředníci. Podle soudu kampaň neporušila článek 34, když upozorňovala na specifickou kvalitu ovoce, které bylo vypěstované v daném členském státě a organizovala kampaně na podporu určitých druhů ovoce. Zmiňovala jejich charakteristické vlastnosti, přestože jsou tyto druhy typické pro národní produkci ve Walesu a Anglii.³⁹ Pokud se tedy klade důraz na kvalitu a nikoliv na původ zboží, pak se nejedná o porušení článku 34. Členské státy mají povinnost učinit opatření k zabránění vzniku překážek volného pohybu zboží, které byly vytvořeny soukromými subjekty.

3.2.1.3 Porušení Smluv z důvodu nečinnosti členského státu

Za určitých okolností může dojít k porušení článku 34 SFEU také v důsledku nečinnosti členského státu, tzn. v situaci, kdy se členský stát zdrží přijetí opatření nezbytných k odstranění překážek volného pohybu zboží. Konkrétní překážka může dokonce vzejít z činnosti soukromých osob. Ve věci *Komise versus Francie*⁴⁰ byla obviněna Francie za akce francouzských zemědělců, kteří usilovali o omezení dovozu zemědělského zboží ze sousedních členských států tím, že zastavovali nákladní automobily, jež toto zboží přepravovaly, a nebo ničili jejich náklad. Skutečnost, že vnitrostátní orgány proti těmto činům nezasáhly, byla považována za porušení článku 34 SFEU, protože členské státy jsou povinny zajistit volný pohyb produktů na svém území tím, že přijmou nezbytná a vhodná opatření k tomu, aby zabránily jakýmkoli

---

³⁸ Rozh. č. 222/82, *Apple and Pear Development Council v. K.J. Lewis Ltd a další* (1983) ECR 4083.

³⁹ Veronika Outlá a kol., *Právo Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008, str. 201.

⁴⁰ Rozh. č. C-265/95, *Komise v. Francie*, Recueil 1997, s. I-6959, bod 31.

omezením v důsledku jednání soukromých osob.⁴¹ Soud uznal, že státy mají exkluzivní pravomoc zajistit veřejný pořádek a bezpečnost. Bezpochyby mají rozsah diskrece při hodnocení, jaká opatření jsou nejvhodnější k zajištění volného pohybu zboží za dané situace. Nejsou to tedy instituce Společenství, ale členské státy, které tyto kroky k zajištění pohybu zboží učiní. Soud dále odkazuje na narušení tranzitu s následným nepříznivým efektem na obchod a neuznal francouzskou obhajobu s argumentací, že v případě více donucujícího zásahu hrozil růst násilných nepokojů přerůstajících v sociální konflikt.⁴²

3.2.1.4 Opatření, která vyplývají z neoprávněných kontrol

Jedná se o opatření, která vyžadují kontroly, pokud zboží překračuje hranice jako např. při dovozu zvířat. V tomto případě jde o opatření s rovnocenným účinkem. Pokud však tyto kontroly vyplývají ze směrnice, např. směrnice, která harmonizuje veterinární kontroly uvnitř Společenství, pak se o tyto opatření nejedná (směrnice Rady 89/662/EHS ze dne 11. prosince 1989 o veterinárních kontrolách). Tato směrnice stanovila pravidla kontrol v místě původu, jež jsou prováděny pomocí domácích institucí a úředních veterinárních lékařů, jmenovaných příslušným orgánem.

3.2.2 Nerozdílně aplikovatelná opatření

Nerozdílně aplikovatelná opatření jsou pravidla, která se bez rozdílu aplikují jak na produkty importované, tak na domácí, ale ve skutečnosti zatěžují mnohem více importované zboží. Toto rozdílné zatížení se objevuje zejména tehdy, kdy národní produkt musí uspokojit pouze národní pravidla, zatímco importované zboží musí uspokojit, jak pravidla státu ve kterém bylo vyrobeno, tak pravidla státu, kde je importováno. Tato pravidla se někdy označují jako „nerozlišně uplatnitelná“, viz. Komise versus Itálie.⁴³ Taková opatření mohou být chápána jako zvýhodňující domácí trh.

---

⁴¹ Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 11.

⁴² Outlá, V.; Hamerník, P.; Bambas, J. Judikatura Evropského soudního dvora. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, str. 140.

⁴³ Rozh. č. C-110/05, Komise v. Itálie, 2009, s. I-519, bod 35.

Článek 3 směrnice 70/50 se vztahuje na opatření, týkající se uvádění výrobků na trh, která se zabývají zejména tvarem, velikostí, hmotností, složením, úpravou, označením nebo uvedením, a které platí bez rozdílu pro domácí a dovážené produkty. Jedná se o výrobní požadavky, které mohou narušit mezistátní obchod. Výše uvedená národní opatření narušují a vytvářejí určité překážky ve volném pohybu zboží. Může se jednat o určité normy vztahující se k produkci, např. byla odsouzena Itálie, protože vyžadovala, aby těstoviny, které jsou uváděny na italský trh byly vyráběny pouze z kvalitní pšenice. Aby se předcházelo sporům v této oblasti, členské státy mají povinnost předem ohlásit Komisi veškeré návrhy technických norem (předpisy o kvalitě výrobků).

Další opatření, která omezují trh jsou opatření, která regulují ceny na trhu. Jedná se o případy fixování cen (price fixing cases), kdy členský stát stanoví buď maximální nebo minimální cenu na dané zboží. Stanovení maximální ceny může diskriminovat importované zboží, protože pokud je tato maximální cena stanovena velmi nízko, neberou se v úvahu dovozní náklady importéra. Stanovení minimální ceny může také diskriminovat importované zboží, protože se tím omezuje hospodářská soutěž.⁴⁴ V rozsudku *Tasca*⁴⁵ se Soudní dvůr vyjádřil, že stanovení maximálních cen nerozdílně na importované a domácí zboží nevytváří opatření s rovnocenným účinkem, pouze za podmínky, že by se jednalo o stanovení ceny tak nízko, že by to způsobovalo buď určitou nevýhodu importovaným produktům, nebo by jim zamezilo importovat daný produkt do členského státu. Dále v rozsudku *LIBRO*⁴⁶ můžeme zaznamenat obrat, kdy se Soudní dvůr vyjádřil, že stanovování maximálních cen může být zařazeno do “určitých prodejních opatření”, termín vyjádřen rozsudkem *Keck a Mithouard*, který bude ostatně rozebírán níže.

---

⁴⁴ Catherine Barnard, *The substantive law of the EU*, Oxford university press, 2010, str. 88.

⁴⁵ Rozh. č. 65/75 *Criminal Proceedings against Riccardo Tasca* (1976) ECR 291.

⁴⁶ Rozh. č. C-531/07 *LIBRO Handelsgesellschaft mbH* (2009) ECR I-000, para. 20-2.

3.2.2.1 Kategorické požadavky členských států v rozsudku Cassis de Dijon

3.2.2.1.1 Právní problematika

Evropský soudní dvůr v tomto rozsudku označil v rozporu s článkem 34 SFEU ta národní opatření, která vymezují obsah produktu (např. výši procent alkoholu), jeho rozměr či formu obalu (povinnost oválného obalu) a omezují tak volný pohyb zboží. Výrobce z určitého členského státu EU, kde je zboží vyráběno s jinou tradicí, musí totiž vyhovět dvojím zákonným požadavkům, a to své země a země původu. Tím mu vznikají v důsledku rozdílů národních úprav vyšší náklady. Soud chtěl rozsudkem Cassis de Dijon dosáhnout toho, aby zboží vyrobené a legálně distribuované v zemi původu mohlo být prodáváno bez překážek v jiném členském státě bez ohledu na technické požadavky, které jsou kladeny na podstatu produktu.⁴⁷ Jedná se tu o opatření státu, která se aplikují stejně na všechny obchodníky (jak domácí, tak ze zahraničí) a nerozlišují, zda je zboží původem z jiného členského státu. Jako ospravedlňující důvody můžeme použít článek 36 SFEU v případě přímé diskriminace na základě původu zboží, tzn. že se jedná o opatření, která se užijí rozdílně na domácí a importované zboží i v případě nepřímé diskriminace. Dalším ospravedlňujícím důvodem mohou být tzv. kategorické požadavky (mandatory requirements), které vyplývají z tohoto rozsudku. Tyto ospravedlňující důvody se mohou použít, pokud se jedná o produkty, které nerozlišují původ zboží, tzn. jsou nerozdílně aplikovatelná. Kategorickými požadavky jsou ochrana životního prostředí, ochrana veřejného zdraví, ochrana spotřebitele, efektivita fiskální kontroly, poctivost obchodních transakcí. Soudní dvůr dále rozšířil tyto původní důvody ještě o další a uznal, že jako kategorické požadavky mohou být také užity důvody jako bezpečnost silničního provozu, boj proti podvodům, ochrana kinematografie, ochrana dětí, zachování rozmanitosti tisku atd. Opatření členských států však musí být proporcionální.

3.2.2.1.2 Skutkový stav

Rozsudek číslo 120/78 Rewe Zentrale versus Bundesmonopolverwaltung für Branntwein (Cassis de Dijon) z 20. února 1979 potvrdil předchozí výroky ve směrnici 70/50/EHS a ve věci Dassonville. Na základě rozsudku Dassonville a následně ve věci Cassis de Dijon nemusí vnitrostátní opatření obsahovat žádný diskriminační prvek,

---

⁴⁷ Outlá, V.; Hamerník, P.; Bambas, J. Judikatura Evropského soudního dvora. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, str. 150.

aby se na ně vztahoval článek 34. Téměř dvacet let po vynesení rozsudku ve věci Dassonville Soudní dvůr uznal za nezbytné poukázat na určitá omezení rozsahu pojmu „opatření s rovnocenným účinkem“ v článku 34 SFEU.

V tomto rozsudku společnost Rewe Zentral AG se sídlem v Kolíně nad Rýnem se zabývala zejména dovozem zboží z jiných členských států Společenství a požádala „Federální správu pro monopoly“ (Bundesmonopolverwaltung für Branntwein) k povolení uvedení likéru z Francie na trh ve Spolkové republice Německo. Německé úřady odmítly likér Cassis de Dijon připustit na trh a zdůvodňovaly to tím, že německá úprava regulující prodej těchto likérů upravuje minimální přípustnou hranici alkoholu 25%. Francouzský likér však obsahoval 15 – 20% alkoholu. V případě Cassis de Dijon se Německo pokoušelo obhájit požadavek na nižší obsah alkoholu například z pohledu veřejného zdraví nebo ochranou spotřebitele.

3.2.2.1.3 Z rozhodnutí

Soudní dvůr uvedl, že „při absenci společných pravidel vztahujících se k výrobě a marketingu alkoholu je na členských státech samotných regulovat otázky vztahující se k produkci a marketingu alkoholu a alkoholových nápojů na jejich území“. Překážky pohybu zboží v rámci Společenství vzniklé z rozdílů mezi národními úpravami v oblasti marketingu daných produktů, musí být akceptované jako nutné za účelem uspokojení kategorických požadavků členských států ve vztahu k specifické efektivitě fiskální kontroly, ochrany veřejného zdraví, poctivosti obchodních transakcí, ochraně spotřebitele atd. (odst. 8 rozsudku). K tomu soud dodal v rozsudku Rau⁴⁸, že je také nutné, aby opatření členských států byla proporcionální. Pokud členský stát má na výběr mezi různými opatřeními, aby dosáhl určitého cíle, vždy je povinný si zvolit takové opatření, které nejméně omezuje volný pohyb zboží v rámci Společenství.

V případě Cassis de Dijon se Německo bránilo dvěma kategorickými požadavky a to ochranou veřejného zdraví a ochranou spotřebitele proti nekalým obchodním praktikám. V odst. 10 – 12 rozsudku soud odůvodňuje svůj postoj tím, že na německém trhu je dost jiných produktů s nízkým obsahem alkoholu a dodává, že nápoje s vyšším procentem alkoholu lze konzumovat ve zředěné formě. Neakceptoval tak argument Německa ve vztahu k ochraně veřejného zdraví, že může dojít snadněji

---

⁴⁸ Rozh. č. 261/81 Rau (1982) ECR 3961

k alkoholickému návyku konzumací nápojů s nižším obsahem alkoholu, než u nápojů s vyšším obsahem alkoholu po té, co budou tyto nápoje s nižším obsahem alkoholu snadněji dostupné na národním trhu.⁴⁹

Dále Německo chtělo ochránit spotřebitele proti nekalým praktikám producentů a distributorů alkoholu. Tento liberační důvod v článku 36 SFEU samozřejmě nenajdeme, ale soud v tomto rozsudku takovýto důvod povolil jako nové ospravedlnění diskriminace, která nerozlišuje původ zboží, avšak pouze za předpokladu, že bude proporcionální. „Podle Německa snížením hranice alkoholu dojde k výhodnější pozici (competitive advantage) ve vztahu k nápojům s vyšším obsahem alkoholu, jelikož alkohol konstituuje nejdražší složku těchto nápojů z důvodu vyššího daňového zatížení. Navíc dle německého pohledu svolením k volné cirkulaci nápojů s nízkým obsahem alkoholu kamkoliv, pokud se týče jejich obsahu, producent splní podmínky v místě produkce a dojde k zobecnění standardu nejnižšího povoleného obsahu alkoholu v kterémkoliv členském státě. Ten pak bude muset upravit, či zrušit pravidla v tomto odvětví, protože pravidla několika členských států tento standard nižšího limitu procenta obsahu alkoholu neznají (odst. 13 rozsudku). Soud však daná pravidla jednostranně uvalená na produkty s nižším obsahem alkoholu považoval v rozporu s volným pohybem zboží dle článku 34 SFEU a vyjádřil se, že základní parametr podmínky proporcionality zde nebyl splněn, protože existuje méně omezující opatření, jak zabránit vytyčeným cílům Německa, než celkový zákaz.“⁵⁰

Soudní dvůr tedy v odstavci 14 rozsudku založil obecný princip, že „zboží vyrobené v jednom členském státě dle původní tradice, by mělo být uvedeno na trh jiného členského státu bez překážek“. Toto pravidlo je známo jako princip vzájemného uznávání (principe de reconnaissance mutuelle). „Zásada vzájemného uznávání, jež vyplývá z judikatury Soudního dvora Evropských společenství, je jedním z prostředků zajišťujících volný pohyb zboží ve vnitřním trhu. Vzájemné uznávání se použije na výrobky, na něž se nevztahují harmonizační právní předpisy Společenství, nebo na ty výrobky, jež přesahují oblast působnosti těchto harmonizačních předpisů. Podle této zásady nemůže členský stát na svém území zakázat prodej výrobků, jež jsou v souladu

---

⁴⁹ Outlá, V.; Hamerník, P.; Bambas, J. *Judikatura Evropského soudního dvora*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, str. 151.

⁵⁰ Outlá, V.; Hamerník, P.; Bambas, J. *Judikatura Evropského soudního dvora*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, str. 151.

s právními předpisy uvedeny na trh v jiném členském státě, i když byly vyrobeny podle jiných technických pravidel než těch, jež musí splňovat domácí výrobky. Jedinými výjimkami z této zásady jsou omezení, jež jsou odůvodněna některými důvody uvedenými v článku 36 Smlouvy nebo jinými naléhavými důvody obecného zájmu, jež jsou přiměřené ve vztahu ke sledovanému cíli.”⁵¹

V případě tohoto rozhodnutí tedy zboží vyrobené ve Francii dle původní tradice, by mělo být uvedeno na německý trh bez překážek. Cílem principu vzájemného uznávání je, aby produkty vyráběné ve Francii bylo možné prodávat v Německu a němečtí konzumenti tak měli možnost výběru mezi francouzským a německým zbožím. V tomto případě se tedy střetávaly dva zájmy, a to zájem harmonizovat vnitřní trh uvnitř Společenství a na druhé straně zájem německých výrobců a také konzumentů, kteří však tím získali přístup k širšímu výběru zboží. Není vždy pravidlem, že si spotřebitelé budou kupovat levnější, méně kvalitní zboží a tím se tedy znevýhodní zboží domácí. Někteří spotřebitelé raději upřednostní kvalitu oproti levnější méně kvalitní výrobě. Toto můžeme vidět v případě *Drei Glocken*⁵², kdy Itálie vyžadovala, aby těstoviny byly vyráběny pouze z tvrdé pšenice. Pouze takové výrobky mohou být uváděny na italský trh, zatímco těstoviny vyráběny z levnějšího druhu pšenice nesmí být v Itálii prodávány. To však odporuje článku 34, nicméně průzkumy následně ukázaly, že soutěž produktů založená na kvalitě byla ve prospěch produktů vyráběných z tvrdé pšenice. Tedy spotřebitelé upřednostňovali kvalitnější zboží.

Výsledkem tohoto rozsudku je tedy skutečnost, že zboží řádně vyrobené a obchodované v jednom členském státě může být obchodováno i v jiném členském státě, a to při respektování:

- a) Kategorických požadavků (jedná se o další národní zájmy, neuvedené v čl. 36 SFEU které mohou omezit pohyb zboží) a
- b) Principu vzájemného uznávání vnitrostátních předpisů (vyjma omezení založených na kategorických požadavcích nebo čl. 36 SFEU).⁵³

---

⁵¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 764/2008 ze dne 9. července 2008, kterým se stanoví postupy týkající se uplatňování některých vnitrostátních technických pravidel u výrobků uvedených v souladu s právními předpisy na trh v jiném členském státě, odst. 3.

⁵² Rozh. Č. 407/85 *Drei Glocken GmbH versus USL Centro-Sud* (1988) ECR 4233.

⁵³ Svoboda P., Úvod do evropského práva, 4. Vydání, Praha: C. H. Beck, 2011, str. 219.

Případ Cassis de Dijon je vykládán v duchu podpory unijních zájmů a integrace vnitřního trhu. „Pramen principu Cassis de Dijon představuje pozoruhodnou kreativitu Evropského soudu a kategorické požadavky vytvářejí aspekt soudní elaborace rozsahu článku 34. Soud vytvořil definici článku 34 poměrně vzdálenou výslovnému textu tohoto článku, avšak stále zakořeněnou v duchu úmyslu Smlouvy o fungování EU.“⁵⁴ Jak bylo již popsáno výše, ospravedlnění v článku 36 se užijí jak pro diskriminaci přímou tedy rozdílně aplikovatelná opatření, která rozlišují na základě původu zboží, tak pro diskriminaci nepřímou. Kategorické požadavky jako ospravedlnění se užijí pro diskriminaci nepřímou tedy u nerozdílně aplikovatelných opatření. „Teoreticky judikatura Cassis de Dijon a její kategorické požadavky nemohou být užity na ospravedlnění přímé diskriminace, tedy rozdílně aplikovatelných opatření. Avšak v nejnovějších případech se soud nebrání aplikovat judikaturu Cassis i na opatření rozdílně aplikovatelné, aniž by před tím zkoumal, zda se jedná o přímou či nepřímou diskriminaci. Generální advokáti⁵⁵ tak vyzývají soud, aby definitivně rozhodl otázku, co se týče rozšíření judikatury Cassis de Dijon na rozdílně aplikovatelná opatření.“⁵⁶

3.2.2.1.4 Příklady uznaných kategorických požadavků

V rozsudku Cassis de Dijon Soudní dvůr stanovil pojem kategorických požadavků (někdy se můžeme setkat i s pojmem závazných požadavků pro vyjádření kategorických požadavků). Tyto požadavky představují neuplný výčet chráněných zájmů v rámci čl. 34. Jedná se o:

- ochranu životního prostředí, která není v čl. 36 uvedena, je však uznávána Soudním dvorem. Ochrana životního prostředí je jedním ze základních cílů Společenství, které mohou zdůvodnit určitá omezení ve volném pohybu zboží. Např. V rozsudku Komise versus Belgie⁵⁷ byl do Belgie zakázán dovoz odpadu z jiných členských států.
- ochranu spotřebitele zejména proti napodobování jiných výrobků. Nesmí se však

---

⁵⁴ Veronika Outlášková a kol., Právo Evropské unie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008, str. 206.

⁵⁵ U Soudního dvora Evropské unie je 8 generálních advokátů jejichž úkolem je předkládat stanoviska k případům předloženým Soudem.

⁵⁶ Přednášky z předmětu Droit du marché intérieur, Master 1 Droit européen, international et comparé. Prof. Nathalie De Grove-Valdeyron, profesorka na Université de Toulouse I – Sciences sociales, průběh leden 2011 – červen 2011.

⁵⁷ Rozh. č. C-2/90 Komise versus Belgie (1992) ECR I-4431.

jednat o příliš restriktivní opatření. Přiměřené označení na výrobku by mělo dostatečně poskytovat spotřebiteli informace o povaze produktu.

- boj proti kriminalitě, v rozhodnutí Komise versus Portugalsko⁵⁸ se jednalo o portugalský zákaz opatřování skel automobilů tónovanou fólií. Soudní dvůr dospěl k závěru, že boj proti kriminalitě může představovat důležitý veřejný zájem, který může ospravedlnit překážku ve volném pohybu zboží.⁵⁹
- ochranu veřejného zdraví
- efektivitu fiskální kontroly
- ochranu kultury
- ochranu pracovníků
- zachování rozmanitosti tisku
- bezpečnost silničního provozu.

3.2.2.1.5 Případy, které kladou požadavky na produkty

Cassis de Dijon je jeden z mnoha případů, kde se kladou požadavky na složení produktu. Existuje však i spousta dalších případů, které se týkají např. balení produktů. V rozhodnutí Rau⁶⁰ se soud vyjádřil, že belgická pravidla vyžadující, aby margarín byl prodáván v odlišném obalu než máslo a nedocházelo tak k záměnám, bylo odsouzeno jako opatření s rovnocenným účinkem. Importéři margarínu by tak byli nuceni změnit balení před tím, než by mohli prodávat margarín na belgickém trhu. „Přípustný je ale požadavek přesného označení původu a složení výrobku, pokud tyto údaje mají spotřebiteli osvětlit některé kvalitativní stránky výrobku.“⁶¹

V případě Ministère Public versus Deserbais⁶² se jednalo o předběžnou otázku

---

⁵⁸ Rozh. č. C-265/06 Komise versus Portugalsko (2008) ECR I-2245.

⁵⁹ Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 28 - 29.

⁶⁰ Rozh. č. 261/81 Rau (1982) ECR 3961.

⁶¹ Svoboda P., Úvod do evropského práva, 4. Vydání, Praha: C. H. Beck, 2011, str. 213.

⁶² Rozh. č. 286/86 Ministère public versus Gérard Deserbais (1988) ECR 4907.

(dle článku 267 SFEU) francouzského soudu (Cour d'appel de Colmar), kdy francouzská legislativa stanovila, aby sýry typu „Edam“ byly sýry s množstvím tuku minimálně 40 procent. Desorbais, podnik ze Spolkové republiky Německo však chtěl dovážet do Francie německý sýr s 34,5 procenty tuku pod stejným názvem, argumentoval tak na svou obranu článkem 34. Podle soudu by bylo v rozporu s cíly společného trhu, aplikovat taková pravidla na dovážený sýr stejného druhu, když tento sýr byl již legálně vyroben a prodáván v jiném členském státě pod stejným názvem, jen s jiným obsahem tuku. Dostatečná informovanost konzumenta o povaze sýru je proporcionálnější řešení než obecný zákaz prodeje sýru. Sýr by musel být po stránce obsahu a způsobu výroby podstatně odlišný od výrobků, které jsou známé pod názvem Edam.⁶³

V rozsudku Mars⁶⁴ šlo o distribuci zmrzlinových tyčinek v Německu, kdy byla žalována společnost Mars, protože na trh dodávala tyto zmrzlinové tyčinky na jejichž obalech byla část potištěna „+10%“. Problém byl v tom, že tato barevně zvýrazněná část na obale představovala mnohem větší část a nikoliv oněch 10%. Žalobce se tak u německého soudu domáhal zákazu používání uvedeného obalu z důvodu ochrany spotřebitele. Spotřebitel je tak uveden v omyl, protože se domnívá, že navíc dostane tolik, kolik je zvýrazněno na obale a neuvědomí si, že 10% je podstatně méně. Soud se však vyjádřil, že se jedná o překážku volného pohybu zboží a že tato překážka nemůže být ospravedlněna ochranou spotřebitele. Protože jak soud uvedl: „Od rozumných spotřebitelů lze očekávat, že ví, že mezi velikostí reklamních potisků, které upozorňují na zvětšení množství výrobku a rozsahem tohoto zvětšení nemusí být nutně souvislost“.

Pravidla stanovující požadavky, které má zboží splňovat, jsou tedy posuzována podle rozsudku ve věci Cassis de Dijon a proto se má za to, že jako takové spadají do působnosti článku 34 SFEU bez ohledu na to, zda také zavádějí diskriminaci na základě původu produktů či ne. Naproti tomu existují tzv. podmínky prodeje (viz níže), které spadají do působnosti článku 34 SFEU pouze pod podmínkou, že strana, která tvrdí, že jde o porušení tohoto článku, musí prokázat, že podmínky prodeje zavádějí

---

⁶³ Veronika Outlá a kol., Právo Evropské unie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008, str. 207.

⁶⁴ Rozh. č. C-470/93 Verein gegen Unwesen in Handel und Gewerbe Köln ev versus Mars GmbH (1995) ECR I-1923.

diskriminaci na základě původu produktů, a to buď právně nebo fakticky. K právní diskriminaci dochází, když jsou opatření zjevně diskriminační.⁶⁵

3.2.2.2 Uvádění výrobků na trh

Evropská unie rozděluje výrobky do regulované a neregulované sféry. Regulovaná sféra zahrnuje výrobky potencionálně ohrožující oprávněný zájem jako např. zdraví, bezpečnost, životní prostředí. Příklady některých výrobků regulované sféry jsou např. hračky, výtahy, elektrická zařízení, stroje, plynové spotřebiče, zdravotnické pomůcky, aktivní implantované zdravotnické pomůcky, zbraně a výbušniny, osobní ochranné pomůcky, potraviny a mnoho dalších. Neregulovaná sféra zahrnuje vše ostatní.

Výrobky regulované sféry, které jsou umístovány na trh EU musí splnit technické požadavky na výrobky, které jsou stanoveny směrnicemi EU, popřípadě dalšími akty EU (nařízení, rozhodnutí). Na národní úrovni jsou směrnice uplatňovány formou národních právních předpisů. Ty rovněž stanovují, jak a jestli dané výrobky mají být opatřeny nějakým zvláštním označením, např. značkou CE apod.

Na výrobky regulované sféry se často vztahuje více technických předpisů. Výrobky pak musí splňovat požadavky všech těchto předpisů. Do této oblasti spadají i pojmy harmonizovaná a neharmonizovaná sféra. Prvně jmenovaná v sobě zahrnuje předpisy, které upravují závazné požadavky a jsou obsahem právních předpisů harmonizovaných na úrovni EU. Neharmonizovaná sféra v sobě zahrnuje předpisy, které upravují závazné požadavky, jsou obsahem národních právních předpisů a nejsou harmonizovány na úrovni EU.⁶⁶

---

⁶⁵ Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 12.

⁶⁶ <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/podnikatelske-prostredi/stav-evropske-legislativy-normy-vyroby/1000520/51539/>

3.2.2.3 Rozsudek Keck a Mithouard a určitá prodejní opatření

V předchozí kapitole jsme se tedy zabývali případy rozdílně aplikovatelných opatření, která se dají ospravedlnit článkem 36 a také nerozdílně aplikovatelnými opatřeními, která se dají ospravedlnit jak článkem 36 tak kategorickými požadavky. Ve spoustě nových případů se Soudní dvůr zejména zabývá tím, zda opatření států nenarušuje volný pohyb zboží, podle rozsudku Dassonville a jestli je možné takovéto opatření ospravedlnit buď tedy kategorickými požadavky nebo článkem 36. V některých případech je složité klasifikovat daný případ.⁶⁷ V rozsudku Monsees⁶⁸ se soud vyjádřil, že rakouská pravidla, která stanovují maximální dobu k přepravě zvířete na porážku zakládají určitou překážku a mohou být považována za opatření s rovnocenným účinkem. Tato pravidla mohou být ospravedlněna na základě ochrany veřejného zdraví, ale chybí zde princip proporcionality. Obdobně v rozsudku Komise versus Rakousko⁶⁹ se soud vyjádřil, že zákaz těžkých nákladních vozidel na dálnici spojující jižní Německo a severní Itálii narušují také volný pohyb zboží. Zde by mohl být použit jako ospravedlňující prvek ochrana životního prostředí, avšak chybí zde proporcionalita.

K vydání rozsudku Keck⁷⁰ dala impuls sága o nedělním prodeji zboží, která vycházela z rozsudku Torfaen.⁷¹ V tomto rozsudku šlo o nedělní prodej v Anglii a Walesu, který byl regulován podivným způsobem, kdy se mohl prodávat produkt jako gin, ale nikoliv čaj apod. Tato pravidla se vztahovala na zboží bez ohledu na původ a neomezovala tak zahraniční zboží o nic víc než domácí. Soud rozhodl, že pokud se daná úprava aplikuje na všechny produkty stejně a není neproporcionální k zahraničním produktům, není v rozporu s článkem 34. Soud poté ponechal na národním soudu, aby zhodnotil jestli jsou opatření nedělního prodeje proporcionální. Avšak národní soudy v různých členských státech na základě interpretace soudu rozhodovaly různě. Některé anglické soudy rozhodly, že nedělní prodej je

---

⁶⁷ Catherine Barnard, *The substantive law of the EU*, Oxford university press, 2010, str. 103.

⁶⁸ Rozh. č. C-350/97 *Monsees v. Unabhängiger Verwaltungssenat für Kärnten* (1999) ECR I-2921.

⁶⁹ Rozh. č. C-320/03 *Komise v. Rakousko* (2005) ECR I-7929.

⁷⁰ C-267 a 268/91 *trestní řízení proti Bernard Keck a Daniel Mithouard* (1993) ECR I-6097.

⁷¹ Rozh. č. 145/88 *Torfaen Borough Council versus B & Q plc* (1989) ECR 3851.

proporcionální, jiné nikoliv. Soudní dvůr tedy na závěr rozhodl, že nedělní prodej je v souladu s evropským právem. Dále v rozsudku Keck stanovil další meze.⁷²

3.2.2.3.1 Právní problematika

Tendence předchozí judikatury soudního dvora maximálně eliminovat jakákoli vnitrostátní omezení volného obchodu uvnitř Společenství vedlo obchodníky k tomu, že se začali dovolávat zákazu článku 34 SFEU v podstatě vůči jakémukoliv vnitrostátnímu opatření upravujícímu obchod, i když bylo nerozdílně aplikovatelné, a i když takovéto opatření jen velmi nepřímo ovlivňovalo vnitřní obchod. Soudní dvůr tyto požadavky neodmítal, ale ponechával na vnitrostátním soudu, aby zhodnotil, zda rozporované vnitrostátní opatření mělo skutečný vliv na vnitřní obchod. Vnitrostátní soudy často dospívaly k nesouladným rozhodnutím v této věci.⁷³ Mnohá z těchto opatření ani neomezovala přístup zboží z jiných členských států na trh daného státu a proto se Soudní dvůr rozhodl přehodnotit a upřesnit svou judikaturu.

3.2.2.3.2 Skutkový stav

Tribunal de grande instance de Strasbourg (Nejvyšší soud ve Štrasburku) se obrátil v řízení o předběžné otázce na Soudní dvůr ve dvou otázkách, týkajících se výkladu pravidel hospodářské soutěže a svobody pohybu v rámci Společenství. Tyto otázky byly vzneseny v souvislosti s trestním řízením, které se vedlo proti panu Keckovi a Mithouardovi, kteří byli stíháni za ztrátový opětovný prodej zboží za ceny nižší, než je jejich skutečná hodnota (prodej pod cenou), což bylo v rozporu s francouzskými zákony. Argumentovali tím, že francouzské právo znemožňuje tento typ prodeje a omezuje tak objem prodeje dováženého zboží a tím je neslučitelný s článkem 34. Soudní dvůr poznamenal, že účelem francouzského práva není regulovat obchod se zbožím, protože taková legislativa by mohla spíše omezit objem prodeje (včetně prodeje výrobků z jiných států).⁷⁴ Soud se vyjádřil, že chce zastavit nespokojené obchodníky používat článek 34 v souvislosti s omezením jejich svobody. Proto bylo nutné přezkoumat a upřesnit judikaturu v této oblasti.

---

⁷² Veronika Outlá a kol., Právo Evropské unie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008, str. 213.

⁷³ Svoboda P., Úvod do evropského práva, 4. Vydání, Praha: C. H. Beck, 2011, str. 213 – 214.

⁷⁴ Catherine Barnard, The substantive law of the EU, Oxford university press, 2010, str. 123.

Je nutné rozlišit případy, které kladou tzv. požadavky na produkt (product requirements) tedy požadavky na jeho složení, charakteristiku, balení, kdy se článek 34 může aplikovat (zmiňované výše). A na druhé straně tzv. určitá prodejní opatření nebo-li podmínky prodeje (market circumstances), kam spadají vnitrostátní předpisy týkající se místa (omezení míst pro prodej tabákových výrobků), času (zákaz nedělních prodejů, omezení otevírací doby), způsobu prodeje (zákaz reklamy farmaceutické asociace). V těchto případech se článek 34 nepoužije.⁷⁵ Důvodem je zejména to, že dané obchodní předpisy nejsou myšleny k ochraně domácího trhu a jsou tedy zcela nediskriminační. Ovlivňují domácí i zahraniční výrobky stejně a jsou adresovány maloprodejcům, ne výrobcům či dovozcům. Aby se článek 34 aplikoval muselo by být dokázané, že napadený vnitrostátní právní předpis zakládá pro dovážené zboží z jiného členského státu skutečnou nevýhodu.

3.2.2.3.3 Z rozhodnutí

Soud rozhodl, že “pokud bude členský stát aplikovat nerozlišující právní regulaci na zboží z jiného členského státu, která pouze omezuje nebo zakazuje určitá prodejní opatření a pokud tato národní úprava je aplikovatelná stejně na všechny obchodníky v daném státě, k porušení článku 34 vůbec nedojde a článek 34 se tedy vůbec neaplikuje.” Tzn., že určitá prodejní opatření tedy nespádají do rozhodnutí Dassonville a nenarušují tak přímo či nepřímo, aktuálně či potencionálně obchod mezi členskými státy a postihují tak stejným způsobem (právně i fakticky) domácí i zboží z jiných členských států. V daném případě národní úprava zákazu ztrátového opětovného prodeje zboží podle soudu importérovi neukládala nějaké náklady navíc, jejich účel nebylo regulovat trh a nezamezovala přístup na trh (odst. 16, 17 rozsudku).

V odstavci 15 rozsudku Soudní dvůr potvrdil své rozhodnutí Cassis de Dijon, které se nadále aplikuje. Pokud by se jednalo o národní pravidla, která sice nerozlišují původ zboží ale zasahují např. do samotné podstaty a složení produktu (tvaru, váhy, balení atd.) aplikace článku 34 by nastala. K porušení by došlo i pokud by určitá prodejní opatření diskriminovala mezi domácími a zahraničními prodejci. Pojem určitých prodejních opatření spočívá v tom, že pravidla ovlivňující jen samotný marketing pravděpodobně nenaruší rovnost právní a faktickou, než právě pravidla,

---

⁷⁵ Catherine Barnard, The substantive law of the EU, Oxford university press, 2010, str. 122.

která regulují podstatu či obsah produktu, jako tomu bylo v případě Cassis de Dijon.⁷⁶

Rozhodnutí soudu nejsou ale vždy jednoznačná, některé případy jsou rozhodovány v rozporu s rozhodnutím Keck. Je to patrné v rozhodnutí Ker-Optika,⁷⁷ kdy se jednalo o maďarský zákaz prodeje kontaktních čoček přes internet. Soud zde připomněl své dřívější rozhodnutí Dassonville a uvážil, že zákaz prodeje kontaktních čoček na internetu určitým způsobem omezuje obchodníky z jiných členských států a překáží tak jejich vstupu na trh.

3.2.2.3.4 Opatření, která nespádají do působnosti článku 34 SFEU

- Opatření, která zakazují ztrátový opětovný prodej zboží (případ Keck a Mithouard).
- Opatření, která zakazují reklamy na para-farmaceutické výrobky mimo lékárny (rozsudek Hünermund)⁷⁸ nebo reklamy na alkoholické nápoje.
- Opatření, která regulují místo a čas prodeje určitého zboží (otvírací dobu, rozsudek Boermans).⁷⁹
- Opatření, která ukládají určitou povinnost všem prodejcům bez rozdílu původu zboží (prodej tabáku pouze na místech se zvláštním povolením, případ Banchemo).⁸⁰

3.2.2.3.5 Případy týkající se reklam

Někdy však není jasné, zda některé pravidlo spíše zasahuje do složení produktu a nebo zda jde o pouhé prodejní opatření. Po vydání rozhodnutí Keck se začal soud setkávat s problémy v oblasti reklamy. Nejprve soud rozhodl, že národní opatření, která budou zakazovat či omezovat jednotlivé typy reklam, a které sice nepostihnou přímo dovážené zboží, mohou omezit objem importu a také marketing tohoto zboží.

---

⁷⁶ Outlá, V.; Hamerník, P.; Bambas, J. *Judikatura Evropského soudního dvora*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, str. 154.

⁷⁷ Rozh. č. C-108/09 Ker-Optika versus ÁNTSZ Dél-dunántúli Regionális Intézet (2010)

⁷⁸ Rozh. č. 292/92 Hünermund (1993) ECR 6787. Národní opatření zakazovalo lékárníkům reklamu parafarmaceutických výrobků mimo lékárny. Reklama byla považována za prodejní opatření.

⁷⁹ Rozh. č. 402/92 trestní řízení proti Tankstation't Heustke vof and J.B.E. Boermans (1994) ECR I-2199

⁸⁰ Rozh. č. 387/93 Banchemo (1995) ECR 4663.

Určitý obrat soudního rozhodnutí můžeme vidět v rozsudku Leclerc⁸¹, kdy šlo o odvysílání televizní reklamy na distribuci pohonných látek v supermarketech obchodního řetězce Leclerc. Soud se vyjádřil k interpretaci směrnice Rady 89/552/EHS ze dne 3. října 1989 o koordinaci některých právních a správních ustanovení členských států, která upravují provozování televizního vysílání. Musí být vykládány tak, že nebrání tomu, aby členský stát prostřednictvím právních nebo správních předpisů zakázal subjektům televizního vysílání usazeným na jeho území vysílání reklam. Zákaz takových reklam je považován za určitá prodejní opatření a neporušuje tak článek 34.⁸²

V následujícím rozsudku Gourmet⁸³ soud potvrdil, že reklama může být považována za prodejní opatření, ale že hodnotícím kritériem je přístup na trh. I když je pravidlo považováno za prodejní opatření, článek 34 by se aplikoval pod podmínkou, pokud má jiný vliv *de facto* i *de iure* (podle práva) na domácí zboží než na importované. V tomto případě švédská společnost vydávala časopis s názvem Gourmet, který obsahoval reklamu na červené víno a whisky. Švédská úprava zakazovala reklamu na alkohol v časopisech. Švédský ombudsman tedy žádal zastavení vydávání těchto typů reklam. Švédská vláda argumentovala tím, že jde o určitá prodejní opatření, která se vztahují na dovážené i importované zboží stejně. Soud se vyjádřil, že “v případě produktů, jako jsou alkoholické nápoje, jejichž konzumace je spojena s tradičními sociálními praktikami a lokálními zvyky, zákaz všech reklam v tisku, radiu, a televizi, přímé korespondence a nevyžádaného materiálu či umístění plakátů na veřejné dálnici může za zamezení přístupu na trh produktům z jiných členských států více než u domácích produktů, které spotřebitelé více znají” (odst. 21). Zákaz reklamy, jako v tomto případě, musí být považován za postihující více marketing produktů z jiných členských států aby zakládal překážku obchodu mezi členskými státy dle článku 34 (odst. 25). Pokud se aplikuje článek 34 může se Švédsko ještě bránit liberačními důvody, tedy ochranou zdraví či kategorickými požadavky dle rozsudku Cassis de Dijon, protože šlo o opatření, které nerozlišuje mezi importovaným a domácím zbožím. Otázka proporcionality je však na národních

---

⁸¹ Rozh. č. C-412/93 Leclerc- Siplec (1995) ECR I-179.

⁸² Philippe Icard, *Droit matériel et politiques communautaires*, Editions ESKA, 1999, str. 181.

⁸³ Rozh. č. C-405/98 Konsumentombudsmannen versus Gourmet International Products AB (2001) ECR I-1795.

soudech.⁸⁴

Věcnou působnost čistě obchodních předpisů, dovolených podle judikatury Keck ale zúžila směrnice 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu. Ta metodou maximální harmonizace stanovuje pro vztah dodavatel – spotřebitel maximální okruh způsobů prodeje zboží, jež členské státy ještě mohou jednostranně zakázat. Způsoby prodeje, nesplňující kritéria směrnice, nemohou být členskými státy zakazovány.⁸⁵ Tato směrnice upravuje problematiku nekalé soutěže v Evropské unii a směřuje k její absolutní unifikaci.

3.2.2.3.6 Rozsudky týkající se omezení použití

V poslední době je v judikatuře Soudního dvora zdůrazňována jedna z kategorií omezení a to “omezení použití”. Taková omezení jsou charakterizována jako vnitrostátní pravidla, která povolují prodej produktu, ale zároveň do určité míry omezují jeho použití. Takové požadavky mohou zahrnovat omezení týkající se účelu nebo metody konkrétního použití, okolnosti nebo dobu použití, rozsah použití nebo typy použití výrobků. Taková opatření mohou za určitých okolností představovat opatření s rovnocenným účinkem.⁸⁶

Komise versus Itálie (případ TRAILERS)⁸⁷

V tomto rozsudku se jednalo o italská opatření, která zakázala motorovým tříkolkám a čtyřkolkám, mopedům a motocyklům táhnout přípojně vozidlo. Jedná se tedy o zákaz používání tohoto produktu. Soud vyvodil závěr, že italská pravidla jsou v rozporu s článkem 34 a poukázal na to, že ve skutečnosti by postihovala pouze importované zboží, protože italská výrobcí tyto přívěsy na motocykly nevyrábí. Soudní dvůr poukázal také na to, že judikatura týkající se článku 34 SFEU odráží povinnost dodržování tří zásad:

a) zásady zákazu diskriminace,

---

⁸⁴ Outlák, V.; Hamerník, P.; Bambas, J. Judikatura Evropského soudního dvora. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, str. 156 – 157.

⁸⁵ Svoboda P., Úvod do evropského práva, 4. Vydání, Praha: C. H. Beck, 2011, str. 214.

⁸⁶ Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 14.

⁸⁷ Rozh. č. C-110/05 Komise versus Itálie (2009) ECR I-519.

b) zásady vzájemného uznávání a

c) zásady zajištění volného přístupu na vnitrostátní trhy výrobkům ze Společenství.

V odst. 35 rozsudku uvedl soud klasický výklad ve smyslu „Cassis de Dijon“ a v odst. 36 dále uvedl klasický výklad ve smyslu Keck a Mithouard. V odst. 37 konstatoval, že za opatření s rovnocenným účinkem jsou považována opatření přijatá členským státem, jejichž cílem nebo účinkem je méně příznivé zacházení s výrobky pocházejícími z jiných členských států. Pod tentýž pojem spadá i jakákoliv jiná opatření, která brání v přístupu výrobků pocházejících z jiných členských států na trh členského státu.

V tomto případě jde o způsob užívání výrobku, který může být v rozporu s článkem 34. Opatření, která regulují užívání výrobku mohou značně ovlivňovat chování spotřebitele a narušit tak přístup výrobku na trh. Taková opatření by měla za cíl buď úplně zakázat používání daného produktu, nebo znemožnit uživatelům používat takový produkt či limitovat jeho použití. Hlavním cílem těchto italských omezení tedy bylo narušit přístup na italský trh výrobkům, které jsou speciálně vyráběny pro motocykly, a které jsou legálně vyráběny v jednom členském státě a měly by mít přístup na trh jiného členského státu bez překážek. V případě přípojných vozidel, které nejsou konstrukčně určena speciálně pro připojení k motocyklům, Soudní dvůr konstatoval, že jsou jejich možnosti jiného použití než ve spojení s motocykly okrajové. Spotřebitelé, kteří vědí, že nemohou používat svůj motocykl s přípojným vozidlem, které bylo pro něj speciálně konstrukčně určeno, by totiž neměli prakticky žádný zájem na koupi takového přípojného vozidla. V důsledku toho dotčený zákaz představuje porušení článku 34 SFEU. V tomto konkrétním případě však Soudní dvůr vyslovil názor, že dané opatření je odůvodněno s ohledem na bezpečnost silničního provozu.⁸⁸ Itálie tak zakázala používání přívěsů za motocykly (ne však jejich dovoz či výrobu), čímž omezila poptávku po tomto zboží.

---

⁸⁸ Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 14.

Rozsudek Mickelsson a Roos

Zatímco případ Trailers znamenal úplný zákaz používání výrobku, případ Mickelsson a Roos⁸⁹ se týká pouze omezení používání produktu. Věc se týkala žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, v níž šlo o to, zda články 34 a 36 SFEU vylučovaly švédská pravidla používání vodních skútrů. Podle švédských předpisů bylo používání takových plavidel jinde než na obecně splavných vodních cestách a na vodních plochách a tocích zakázáno a bylo možné je trestat pokutou. Soudní dvůr vysvětlil, že: “pokud by účinkem vnitrostátních pravidel pro určení vod a splavných vodních cest bylo bránit uživatelům vodních skútrů ve vlastním a inherentním používání těchto výrobků nebo zásadně omezovat jejich používání, bylo by účinkem takových pravidel bránit přístupu těchto výrobků na dotčený vnitrostátní trh a tvořily by tedy opatření s rovnocenným účinkem.”⁹⁰ Soud konstatoval, že omezení, která se vztahují na používání produktu na území členského státu, může mít značný vliv na chování spotřebitelů a může tak klást překážku v přístupu těchto výrobků na trh. Soud rozhodl, že taková národní pravidla zakládají opatření s rovnocenným účinkem a jsou v rozporu s článkem 34, avšak mohou být odůvodněna cílem ochrany životního prostředí a veřejného zdraví. Co se týče otázky přiměřenosti, to spadá do kompetence vnitrostátních soudů.⁹¹

3.2.3 Obrácená diskriminace

V předchozích kapitolách jsme se zabývali situacemi, kdy dochází za určitých podmínek k omezování a znevýhodňování dovážených produktů v porovnání s produkty domácími. Nyní se budeme zabývat mnohem méně častými situacemi a to, pokud vlastní národní pravidla diskriminují pouze své domácí produkty nikoli ty zahraniční. Tato situace se nazývá tzv. obrácená diskriminace (*discrimination à rebours*) a je v souladu s právem EU. Unijní právo (článek 34) se také neaplikuje pokud se jedná o čistě vnitrostátní situace (*situations purement interne*). Taková situace z hlediska evropského práva nezasahuje do žádných pravidel vnitřního trhu. Aby se evropské právo mohlo aplikovat v dané situaci, je nutné, aby byl alespoň

---

⁸⁹ Rozh. č. C-142/05 *Aklagaren versus Mickelsson a Roos* (2009) ECR I-000.

⁹⁰ Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, *Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží*, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 15.

⁹¹ Catherine Barnard, *The substantive law of the EU*, Oxford university press, 2010, str. 106.

minimálně přítomen tzv. mezinárodní prvek (élément d'extranéité).⁹² Nicméně ESD má snahu vykládat pojem “čistě vnitrostátní situace” maximálně restriktivně.

Případ obrácené diskriminace můžeme vidět v rozsudku Mathot,⁹³ kdy belgická legislativa vyžadovala, aby belgičtí výrobci másla uváděli na obalu svou adresu a jméno. Tento požadavek však nebyl vyžadován od zahraničních výrobců. Postihoval tedy pouze národní výrobu másla a soud potvrdil, že zde nedošlo k porušení článku 34. V dalším rozhodnutí Jongeneel Kaas⁹⁴ se soud vyjádřil, že obrácená diskriminace je v souladu s evropským právem a právem vnitřního trhu, protože podporuje domácí výrobce ve zlepšování kvality svých produktů, aby byly “atraktivnější” pro spotřebitele avšak nepostihovali zahraniční výrobce. Jinými slovy domácí výrobci musí strpět ještě další náklady spojené s požadavky svého státu, které jim ale mohou přinést mnohem větší konkurenceschopnost nebo zlepšit kvalitu výrobků.⁹⁵

Od roku 1997 soudní dvůr začal usilovat o zredukování situací čistě vnitrostátních. Dospěl k závěru, že spousta čistě vnitrostátních situací mají přinejmenším potencionální efekt na vnitřní obchod, jako tomu bylo ve výše zmiňovaném případě Komise versus Francie (foie gras). V rozhodnutí Pistre⁹⁶ vyžadovala francouzská legislativa, aby slovo “horský” bylo indikováno pouze na produktech, vyráběných ve francouzských horských oblastech. Soud se vyjádřil, že takové rozhodnutí porušuje článek 34. Francouzští představitelé se však bránili, že se jedná o čistě vnitrostátní opatření postihující pouze francouzské výrobky, a proto se zde neaplikují evropské předpisy. Soud potvrdil, že jde o porušení článku 34, využil citace rozsudku Dassonville a dodal, že i když se tato opatření vztahují jen na domácí produkty, mají povahu podpory spíše domácí výroby oproti té zahraniční a omezují alespoň potencionálně obchod unitř Společenství.

---

⁹² L. Dubouis; C. Blumann, Droit matériel de l'Union européenne, Montchrestien, 6e édition, Paris, 2012, str. 293.

⁹³ Rozh. č. 98/86 Trestní řízení proti Mathot (1987) ECR 809.

⁹⁴ Rozh. č. 237/82 Jongeneel Kaas BV v. Nizozemsko (1984) ECR 483.

⁹⁵ Catherine Barnard, The substantive law of the EU, Oxford university press, 2010, str. 89.

⁹⁶ Rozh. č. C-321-4/94 Pistre (1997) ECR I-2343.

“Tato opatření spadající do čistě vnitrostátních situací, jež mohou vyhrazovat určitou výhodu produktům, vedou ke znevýhodnění importovaného zboží. Od tohoto rozhodnutí se soud daleko více zabývá čistě vnitrostátním opatřením, zda neporušuje alespoň potenciálně vnitřní obchod.”⁹⁷

---

⁹⁷ Přednášky z předmětu Droit du marché intérieur, Master 1 Droit européen, international et comparé. Prof. Nathalie De Grove-Valdeyron, profesorka na Université de Toulouse I – Sciences sociales, průběh leden 2011 – červen 2011.

4. Výjimky ze zákazu opatření s rovnocenným účinkem na základě smlouvy

V předchozí kapitole jsem se zabývala výjimkami ze zákazu opatření s rovnocenným účinkem, které vyplývají z judikatury Soudního dvora. Tedy z významného rozsudku *Cassis de Dijon*, jež stanovil “kategorické požadavky”, a kterými lze ospravedlnit článek 34. Kategorické požadavky se tedy užijí při absenci harmonizace dané oblasti a aplikují se na nerozdílně aplikovatelná opatření. Daná opatření však musí být proporcionální. Další výjimky vyplývají z článku 36 SFEU, který stanovuje taxativní výčet možností ospravedlnění a povoluje tak státům dovolávat se určitých důvodů učiněných ve veřejném zájmu. “Výjimky uvedené v čl. 36 SFEU jsou převzaty z čl. XX GATT a odrážejí veřejné zájmy v oblasti obchodu se zbožím okolo r. 1950.”⁹⁸ “Rozdíly mezi článkem 36 a kategorickými požadavky začínají být stále méně významné.”⁹⁹ Je nutné, aby členské státy prokazovaly princip přiměřenosti svého opatření, které musí být ve veřejném zájmu, v souladu se základními lidskými právy a zásadami dobré správy. Tato kapitola se věnuje ospravedlněním, která jsou taxativně vyjmenována v článku 36. Jedná se o opatření odůvodněné veřejnou mravností, veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností, ochranou zdraví a života lidí, zvířat a rostlin, ochranou národního kulturního pokladu nebo ochranou průmyslového a obchodního vlastnictví. Jak uvádí dále článek 36, tyto zákazy nebo omezení však nesmějí sloužit jako prostředky svévolné diskriminace nebo zastřeného omezování obchodu mezi členskými státy. Celkový přehled možných ospravedlnění v Příloze 2.

Soud vykonává určitou kontrolu nad používáním jednotlivých ospravedlnění, interpretuje je a omezuje jejich časté užití. Tato striktní interpretace vyplývá z výše zmiňovaného rozhodnutí *Irish Souvenir*, kdy se soud vyjádřil, že výjimky vyplývající z článku 36 nemohou být interpretačně rozšířeny na jiné případy, než které jsou vyjmenovány. To znamená, že irská vláda se nemůže bránit ochranou spotřebitele nebo poctivostí obchodních transakcí u rozdílně aplikovatelných opatření. Každý členský stát má právo se dovolávat ospravedlnění svého opatření na základě článku 36. Nese však i důkazní břemeno v tom, aby prokázal, že takovéto přijaté kroky byly nutné k zajištění efektivní ochrany.

---

⁹⁸ Svoboda P., Úvod do evropského práva, 4. Vydání, Praha: C. H. Beck, 2011, str. 219.

⁹⁹ Catherine Barnard, *The substantive law of the EU*, Oxford university press, 2010, str. 150.

„Soudní dvůr vykládá úzce přehled odchylek podle článku 36 SFEU, které se všechny týkají jiných než ekonomických zájmů. Jakákoli opatření musí navíc respektovat zásadu přiměřenosti. Důkazní břemeno při zdůvodňování opatření přijatých podle článku 36 SFEU nesou členské státy, ale když členský stát předloží přesvědčivá zdůvodnění, je potom na Komisi, aby prokázala, že přijatá opatření nejsou v konkrétním případě přiměřená.“¹⁰⁰ Co se týče harmonizovaných předpisů EU, článek 36 není možno užít k odůvodnění domácích opatření, pokud však neexistuje harmonizace na evropské úrovni, je na členských státech, aby definovaly vlastní úroveň ochrany. “V případě částečné harmonizace samotné harmonizační právní předpisy velmi často výslovně opravňují členské státy, aby ponechaly v platnosti nebo přijaly přísnější opatření, pokud jsou v souladu se Smlouvou. V takových případech musí Soudní dvůr posuzovat dotyčná ustanovení podle článku 36 SFEU.”¹⁰¹

Aby tedy členský stát mohl aplikovat výjimky uvedené v článku 36, musí splňovat následující podmínky:

- 1) Skutkový stav musí skutečně odpovídat některé z výjimek,
- 2) nesmí se jednat ani o úmyslnou diskriminaci, ani
- 3) o skryté omezování volného pohybu zboží,
- 4) vnitrostátní omezení jsou přiměřená (princip proporcionality),
- 5) musí jít o neharmonizovanou oblast.¹⁰²

4.1 Ospravedlnění veřejnou mravností

Členské státy disponují poměrně širokou škálou vlastního uvážení ke stanovení ospravedlnění veřejnou mravností. Je na každém členském státě, aby stanovil normy, které budou zajišťovat soulad zboží s vnitrostátními předpisy ohledně mravnosti. Tuto pravomoc je nutné uplatňovat v souladu s právem EU. Většina případů, ve kterých soud připustil ospravedlnění na základě veřejné mravnosti se týkala obscénních,

---

¹⁰⁰ Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 26.

¹⁰¹ Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 26.

¹⁰² Svoboda P., Úvod do evropského práva, 4. Vydání, Praha: C. H. Beck, 2011, str. 217.

nemravných předmětů. V rozsudku Henn a Darby,¹⁰³ kdy se jednalo o zabavení pornografických materiálů distributorům na hranicích, kteří se odvolávali na článek 34. Henn a Darby importovali pornografické materiály (filmy, časopisy) z Rotterdamu do Spojeného Království. Následně byli obviněni z porušení zákonů potírajících prodej obscénních produktů. Distributoři se bránili článkem 34. Evropský soud se vyjádřil, že opatření Británie se dají charakterizovat jako opatření s rovnocenným účinkem s možností ospravedlnění dle článku 36. Základní podmínka proporcionality zde platí, jde o to, že stát musí stejná opatření postihu učinit i vůči domácím producentům, aby ospravedlnění dle článku 36 bylo možné. Británie nechránila danou právní úpravou domácí producenty, postihovala je stejně. Obvinění distributorů tedy zůstala v platnosti, avšak ochrana veřejné mravnosti byla opodstatněná dle článku 36, tak rozhodl vnitrostátní soud na základě interpretace Soudního dvora.¹⁰⁴

Naproti tomu v rozhodnutí Conegate¹⁰⁵ Velká Británie naopak neprokázala, že při potírání dovozu pornografického materiálu postupuje stejně i vůči domácím výrobcům. Firma Conegate získala zpět zboží, které celní úřad zabavil, když uvnitř dovážených krabic objevil štítky s nápisem „Love Love Dolls“ a „Miss World Specials“. Původně firma deklarovala zboží jako figuríny pro výlohy obchodů.¹⁰⁶

4.2 Ospravedlnění veřejným pořádkem

Co se týče uplatnění motivu veřejného pořádku, to vyžaduje zejména porušení práva či určitou hrozbu buď skutečnou nebo dostatečně závažnou, která může ohrozit základní zájem společnosti. Ochrana veřejného pořádku nemůže být uplatněna na cíle čistě ekonomické povahy.¹⁰⁷ Nikdy nemůže být motiv veřejného pořádku uznán, pokud má sloužit protekcionistickým hospodářským cílům. Veřejný pořádek je Soudním dvorem vykládán velmi striktně a jen zřídka byl uznán jako důvod pro odchylku podle článku 36. Soudní dvůr většinou nepoužije pouze veřejný pořádek

---

¹⁰³ Rozh. č. 34/79 Henn a Darby (1979) ECR 3795.

¹⁰⁴ Veronika Outlá a kol., Právo Evropské unie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008, str. 203.

¹⁰⁵ Rozh. č. 121/85 Conegate v. HM Customs and Excise (1986) ECR 1997.

¹⁰⁶ Veronika Outlá a kol., Právo Evropské unie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008, str. 204.

¹⁰⁷ Přednášky z předmětu Droit du marché intérieur, Master 1 Droit européen, international et comparé. Prof. Nathalie De Grove-Valdeyron, profesorka na Université de Toulouse I – Sciences sociales, průběh leden 2011 – červen 2011.

jako samotný důvod, ale ve spojení s dalšími možnými důvody. Soudní dvůr připustil, že právní předpisy, jejichž záměrem je omezování spotřeby alkoholu za účelem zamezení škodlivých účinků alkoholických nápojů na lidské zdraví a společnost mohou být ospravedlněny. Tyto předpisy se snaží bojovat proti zneužívání alkoholu, odrážejí otázky ochrany zdraví a veřejného zájmu uznávané článkem 36 SFEU (rozsudek Soudního dvora ve věci Ahokainen a Leppik).¹⁰⁸ Samotné zdůvodnění veřejným pořádkem bylo přijato v jediném případě, kde členský stát omezoval dovoz a vývoz sběratelských mincí. V rozsudku Thompson¹⁰⁹ Soudní dvůr rozhodl, že toto omezování je oprávněné z důvodů veřejného pořádku, protože to vyplývá z potřeby chránit právo ražby mincí, které je tradičně považováno za oblast, která se dotýká základních zájmů státu.

4.3 Ospravedlnění veřejnou bezpečností

Zdůvodnění veřejnou bezpečností se uplatnilo ve zvláštní oblasti trhu EU s energiemi. V rozhodnutí Campus Oil¹¹⁰ Irsko nařizovalo dovozcům nafty, aby až 35% potřebné nafty nakupovali od tehdejší jediné státní rafinérské společnosti Whitegate za ceny stanovené vládou. Protože nemělo dostatečné zásoby ropy, za účelem zachování existence fungování této rafinérie, museli si importéři nafty odkupovávat část produkce této rafinérie. Rafinérie to zdůvodnila tím, že nedostatek těchto surovin, jako základního zdroje energie, může ohrozit veřejnou bezpečnost (přerušení dodávek by mělo vliv na chod institucí, veřejných služeb a existenci obyvatelstva). Soudní dvůr rozhodl, že takové opatření je protekcionistické a představuje porušení článku 34 SFEU. Nicméně překvapivě akceptoval, že je to oprávněné na základě veřejné bezpečnosti, tzn. pro udržení provozuschopné rafinérie ropy, která by zajišťovala dodávky v dobách krize. Jelikož šlo o řízení o předběžné otázce musel vnitrostátní soud rozhodnout, zda dané opatření bylo proporcionální.¹¹¹

---

¹⁰⁸ Rozh. č. C-434/04 Ahokainen a Leppik (2006) I-9171

¹⁰⁹ Rozh. č. 7/78 R. v. Thompson, Johnson and Woodiwiss (1978) ECR 2247.

¹¹⁰ Rozh. č. 72/83 Campus Oil, Recueil 1984, s. 2727.

¹¹¹ Outlá, V.; Hamerník, P.; Bambas, J. Judikatura Evropského soudního dvora. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, str. 147 – 148.

Dále Soudní dvůr prohlásil, že působnost článku 36 SFEU zahrnuje jak vnitřní bezpečnost (např. odhalování trestných činů a jejich prevenci nebo regulaci dopravy), tak i vnější bezpečnost.¹¹²

4.4 Ospravedlnění ochranou zdraví, života lidí, zvířat a rostlin

Soudní dvůr rozhodl, že „lidské zdraví a život patří mezi statky nebo zájmy chráněné článkem 36 a je na jednotlivých členských státech, aby v rámci omezení daných Smlouvou rozhodly, jakou míru ochrany chtějí zajišťovat a zejména jak přísné mají být kontroly, které se mají provádět“ vyjádřené v rozhodnutí De Peijper¹¹³. V tomtéž rozsudku Soudní dvůr uvedl, že vnitrostátní pravidla nebo zvyklosti nespádají do rámce výjimky stanovené v článku 36 SFEU, pokud lze zdraví a život lidí chránit stejně účinně pomocí opatření, která tolik neomezují obchod uvnitř EU. Ochrana zdraví, života lidí, zvířat a ochrana rostlin je nejčastějším zdůvodněním, které se členské státy obvykle snaží použít k ospravedlnění překážek volného pohybu zboží. Přestože judikatura Soudního dvora je v této oblasti velmi rozsáhlá, je zde několik zásadních pravidel, které je nutno dodržovat. Na ochranu zdraví se nelze odvolávat, pokud skutečným účelem opatření je ochrana domácího trhu, přestože v případě neexistence harmonizace je na členském státu, aby si zvolil požadovanou úroveň ochrany. Přijímaná opatření musí být vyvážená, tzn. musejí se omezit se na to, co je skutečně nezbytné k dosažení legitimního cíle, kterým je ochrana veřejného zdraví. Kromě toho musejí být dotčená opatření řádně podložena, poskytovat relevantní důkazy, údaje (technické, vědecké, statistické, nutriční) a veškeré další důležité informace.¹¹⁴ Vnitrostátní orgány tedy musí prokázat, že jejich regulace je nezbytná pro ochranu veřejného zdraví.

V rozsudku Sandoz¹¹⁵ ze dne 14. července 1983 šlo o společnost Sandoz, která uváděla na trh v Nizozemí různé potravinové výrobky dovážené ze Spolkové

---

¹¹² Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 27.

¹¹³ Rozh. č. 104/75 De Peijper, Recueil (1976) str. 613.

¹¹⁴ Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 27.

¹¹⁵ Rozh. č. 174/82 Sandoz (1983) ECR 2445.

republiky Německo a Belgie, kde tyto výrobky byly legálně uváděny na trh. Výrobky obsahovaly vitamínové přísady, což bylo v rozporu s nizozemským právním řádem, který zakazoval přidávání vitamínových přísad do určitých potravin a nápojů. Podle Soudního dvora „v případě absence úplné harmonizace právní úpravy a nejistoty v oblasti vědy se členské státy ve vztahu k předmětné oblasti samy mohou rozhodnout, do jaké míry chtějí chránit zdraví lidí s přihlédnutím k požadavkům volného pohybu v rámci Unie.“ Tyto zásady se vztahují rovněž i na přísady jakými jsou vitamíny, které obecně nejsou škodlivé, avšak mohou mít škodlivé účinky pokud jsou užívány v nadměrné míře v souvislosti s kombinací potravin, kterou nelze předvídat a monitorovat. Z těchto důvodů není národní právní úprava, která požaduje k uvedení na trh výrobků s vitamínovými přísadami, které již byly uvedeny na trh v jiných členských státech, po předchozím schválení, s ohledem na komunitární úpravu neplatná. Nicméně zásada přiměřenosti vyžaduje omezení pravomoci členských států zakazovat dovozy takových výrobků pouze na opatření, která jsou nezbytná k dosažení legitimního cíle ochrany zdraví. Z toho vyplývá, že členské státy, které využívají uvážení poskytnutého jim právem Společenství, musí dovoz výrobků s vitamínovými přísadami vždy povolit, pokud tyto přísady vyhovují skutečným potřebám, technickým nebo nutričním.

V dalším rozhodnutí Schwarz¹¹⁶ se Soudní dvůr vyjádřil, že rakouská legislativa, zakazující nabízet k prodeji v prodejních automatech nebalené cukrovinky, může být ospravedlněna ochranou zdraví. Požadavek jak balit potraviny vydávané prodejními automaty žádná směrnice neupravuje. Soud se vyslovil, že uvedené opatření představuje opatření s rovnocenným účinkem, protože v Německu tyto stejné potraviny se mohou prodávat bez obalu. Avšak odůvodnění na základě ochrany veřejného zdraví je na místě, protože takové výrobky mohou být poškozovány vlhkostí či hmyzem.

Na rozdíl od výše uvedených případů, v rozsudku Komise versus Německo¹¹⁷ nedošlo k ospravedlnění německých opatření, jejímž předmětem bylo použití „zákona o čistotě“ na piva dovážená z jiných členských států. Jednalo se o určité přísady, které má pivo obsahovat. Pod označením „Bier“ tedy musí být na německý trh uváděny pouze produkty, které nejsou v rozporu s tímto zákonem. Vyloučili tak dovoz piv

---

¹¹⁶ Rozh. č. 366/04 Schwarz (2005) ECR 10139.

¹¹⁷ Rozh. č. 178/84 Komise versus Německo (1987) ECR 1227.

legálně vyrobených v jiných členských státech. Odůvodňovali to tím, že právní ustanovení o čistotě piva jsou nezbytná pro ochranu veřejného zdraví. Bylo nutné přihlídnout k výsledkům mezinárodního vědeckého výzkumu, zvláště k výsledkům práce vědecké komise Společenství pro výživu a Světové zdravotnické organizace, kdy shledali, že tyto určité přísady nepředstavují ohrožení lidského zdraví. Soud tedy dospěl k závěru, že takový zákon není v souladu s požadavky práva Společenství, neboť je v rozporu se zásadou proporcionality a výjimka podle článku 36 se na něj tedy nevztahuje.

Dalším významným případem, který se odvolával na ospravedlnění veřejným zdravím byl případ *DocMorris*.¹¹⁸ Jednalo se o německé zákony zakazující prodej léčivých přípravků přes internet s tím, že léky jak volně v prodeji, tak na lékařský předpis, mohou být prodávány pouze v lékárnách. Tyto vnitrostátní právní předpisy narušují zásadu volného pohybu zboží. Soud dospěl k závěru, že vnitrostátní zákaz zásilkového prodeje léčivých přípravků, jejichž prodej je vyhrazen výlučně lékárnám v dotyčném členském státě, je opatřením s rovnocenným účinkem podle článku 34. Článku 36 se lze dovolávat k odůvodnění vnitrostátního zákazu zásilkového prodeje léčivých přípravků, jejichž prodej je vyhrazen výlučně lékárnám v dotyčném členském státě, v rozsahu, v němž se týká léčivých přípravků podléhajících omezení výdeje na lékařský předpis. Naopak se nelze dovolávat článku 36 k odůvodnění absolutního zákazu zásilkového prodeje léčivých přípravků, které v dotyčném členském státě nepodléhají omezení výdeje na lékařský předpis. Odůvodněno to bylo tím, že pokud by byl umožněn výdej léčivých přípravků podléhajících omezení výdeje na lékařský předpis po předchozím předložení předpisu a bez jakékoliv další kontroly, mohlo by dojít ke zvýšení rizika zneužití a nesprávného použití lékařských předpisů.¹¹⁹

Další případy se týkají zdravotnických služeb. V nedávném rozhodnutí *Komise versus Německo*¹²⁰ (lékárny pro nemocnice) se soudní dvůr zabýval vnitrostátní právní úpravou, která stanovila požadavky, jež musí splňovat lékárny, aby mohly přímo zásobovat nemocnice léčivými přípravky a jež mohou ve skutečnosti splnit pouze lékárny, které se nacházejí v blízkosti dotčené nemocnice. Tedy tento požadavek na umístění lékáren v blízkosti nemocnice shledal soud proporcionalní a dá se

---

¹¹⁸ Rozh. č. C-322/01 0800 *DocMorris NV* (2003) ECR I-14887.

¹¹⁹ Catherine Barnard, *The substantive law of the EU*, Oxford university press, 2010, str. 159.

¹²⁰ Rozh. č. C-141/07 *Komise versus Německo, lékárny pro nemocnice* (2008) ECR I-6935.

ospravedlnit na základě veřejného zdraví. Takové opatření lze použít jako ochrana veřejného zdraví, protože zajišťuje včasné dodání léků do nemocnice.

V dalším rozhodnutí týkajícího se zdravotnických služeb rozhodl soud negativně, co se týkalo lucemburských vnitrostátních opatření. V rozsudku Decker¹²¹ lucemburská vnitrostátní právní úprava vyžadovala předchozí povolení k nákupu jakéhokoliv léčivého přípravku v zahraničí (v tomto případě se jednalo o nákup brýlí na předpis od očního lékaře v zahraničí). Orgán sociálního zabezpečení odmítl uhradit pojištěné osobě brýle, protože byly zakoupeny u optika se sídlem v jiném členském státě, z důvodu, že je vyžadováno předchozí povolení k nákupu takových produktů v zahraničí. Tato pravidla byla kvalifikována, jako překážka volnému pohybu zboží, protože podporují pojištěné osoby ke koupi těchto výrobků v tuzemsku spíše než v jiných členských státech.¹²² Argument Lucemburska na ochranu veřejného zdraví založený na kvalitě lékařského ošetření soud neuznal, protože stejné kvality se dostává i v jiných členských státech. Soud tento argument opřel o směrnici rady 85/433/EHS o vzájemném uznávání diplomů a dosažené kvalifikace v oboru farmacie.

Velmi často se užívá ospravedlnění veřejným zdravím v souvislosti s potravinovými látkami. Byla přijata celá řada nařízení v souvislosti s potravinovými látkami a je snaha o co nejvyšší harmonizaci v této oblasti. Byl vytvořen Evropský seznam povolených látek nařízením č. 1333/2008 o potravinářských přídatných látkách.¹²³ Na začátku tohoto nařízení je řečeno, že „volný pohyb bezpečných a zdravých potravin je důležitým hlediskem vnitřního trhu a významně přispívá ke zdraví a blahu občanů. Při provádění politik Společenství je třeba zajistit vysokou úroveň ochrany lidského života a zdraví.“ V nejnovějším rozsudku Komise versus Francie¹²⁴ z roku 2010 se jednalo o potravinářské přídatné látky pocházející z jiných členských států, kde jsou legálně vyráběny nebo uváděny na trh, které se používají k výrobě potravin a byly zapsány na vnitrostátní seznam povolených látek. Francie tím, že stanovila režim předchozího povolení látek, které jsou legálně vyráběny nebo uváděny na trh v jiném členském státě, porušila zásadu proporcionality a nesplnila

---

¹²¹ Rozh. č. C-120/95 Decker v. Caisse de Maladie des Employés Privés (1998) ECR I- 1831.

¹²² J. Molinier; Nathalie De Grove-Valdeyron, Droit du marché intérieur européen, L.G.D.J., 2008 str. 77.

¹²³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1333/2008 ze dne 16. prosince 2008 o potravinových přídatných látkách (harmonizuje látky jako barviva, enzymy ve Společenství). Toto nařízení bylo doplněno nařízením č. 1129/2011, č. 1130/2011 a č. 1131/2011 kdy došlo k naplnění jeho příloh.

¹²⁴ Rozh. č. C-333/08 Komise versus Francie (28. ledna 2010) ECR I-00757.

povinnosti, které ji vyplývají z článku 34.

Článek 36 nechrání pouze zdraví a život lidí, ale také život zvířat a rostlin. Toto ospravedlnění bylo vzneseno Dánskem v rozsudku *Bluhme*,¹²⁵ kdy se jednalo o zákaz importovat včely na dánský ostrov Læsø kvůli ochraně vlastních vzácných hnědých včel. Soudní dvůr se vyjádřil, že takové opatření chrání tento druh včel, zachovává biologickou různorodost a zajišťuje tak přežití tohoto druhu. Zákaz dovozu jiných včel tedy chrání tento druh hnědých včel, a tudíž dánské opatření bylo ospravedlněno článkem 36.

Ochrana života zvířat a rostlin byla vznesena také v rozhodnutí *Andibel*,¹²⁶ kdy Soudní dvůr rozhodl, že: „články 34 a 36 SFEU, samostatně nebo ve spojení s nařízením č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi, nebrání takové vnitrostátní právní úpravě, podle které se zákaz dovozu savců patřících k jiným druhům než těm, které jsou výslovně uvedeny v této právní úpravě, jejich držení a obchodování s nimi vztahuje na druhy savců, které nejsou uvedeny v příloze A tohoto nařízení, pokud ochrana nebo dodržení zájmů a požadavků týkajících se ochrany dobrých životních podmínek zvířat, ochrany zdraví a života zvířat, jakož i ochrany životního prostředí nemohou být zajištěny stejně účinně opatřeními, která méně omezují obchod uvnitř Společenství.”

4.5 Ospravedlnění ochranou národního kulturního pokladu

Povinnost členského státu chránit své národní kulturní bohatství a dědictví může ospravedlňovat opatření, které tvoří překážky dovozu nebo vývozu. Přesná definice týkající se národního kulturního bohatství neexistuje, lze ji však interpretovat zejména historickou, uměleckou či archeologickou hodnotou. Je však na členských státech, aby určily, které položky do této kategorie patří. Užitečným nástrojem pro výklad tohoto pojmu je směrnice 93/7/EHS,¹²⁷ která upravuje navrácení kulturních statků neoprávněně vyvezených z území členského státu. Přestože potvrzuje, že je na členských státech, aby si definovaly svůj národní kulturní poklad, její ustanovení

---

¹²⁵ Rozh. č. C-67/97 *Trestní řízení proti Ditlev Bluhme* (1998) ECR I-8033.

¹²⁶ Rozh. č. C-219/07 *Andibel VZW proti Belgii* (2008) ECR I-04475.

¹²⁷ Směrnice Rady 93/7/EHS ze dne 15. března 1993 o navrácení kulturních statků neoprávněně vyvezených z území členského státu.

mohou v případě pochybností pomoci při výkladu. Směrnice uvádí, že národní kulturní poklad může zahrnovat: položky zapsané v inventářích muzeí nebo fondů knihoven, obrazy, malby, sochy, plastiky, knihy, dopravní prostředky a archívy. Směrnice tak definuje položky, které spadají do její působnosti. Poukazuje na to, že existují ještě další faktory, které je nutné brát v úvahu při definování národního kulturního pokladu (vlastnictví, stáří, hodnota). Účelem této směrnice tedy není přesně určit předměty, které jsou považovány za národní kulturní poklad, ale pouze kategorie předmětů, které je vhodné zařadit jako kulturní statky.¹²⁸

Tato směrnice byla zavedena společně se zrušením kontrol na státních hranicích. Vztahuje se na navrácení statků již neoprávněně vyvezených, ale nestanoví žádné kontrolní opatření k zamezení takových neoprávněných vývozů. Nařízení č. 116/2009¹²⁹ o vývozu kulturních statků již stanovilo jednotné kontroly vývozu těchto statků, vztahují se však pouze na vývoz do nečlenských států. Členské státy tudíž zavádějí různá omezení vývozu kulturních artefaktů, která souvisejí se správními postupy (vyplňování vývozních prohlášení, předkládání příslušných dokumentů), a která jsou obecně považována za odůvodněná podle článku 36. Členské státy se však někdy pokouší o uvalení daně, ty však nejsou považovány za odůvodnitelné, jelikož takové jednání představuje opatření s rovnocenným účinkem jako clo (článek 30 SFEU) a není tedy odůvodnitelné článkem 36.¹³⁰

V rozhodnutí Komise versus Itálie¹³¹ (o kulturní poklad) Itálie vybírala cla na vývoz statků majících uměleckou, historickou, archeologickou či etnografickou hodnotu. Tím chtěla ochránit hodnotné předměty národního bohatství před vývozem z území Itálie, avšak účelem jejího opatření nebylo navýšit státní rozpočet. Soud shledal, že se jedná o opatření s rovnocenným účinkem jako cla, a tudíž článek 36 se vůbec nemůže aplikovat. Doposud nebyl žádný z případů rozhodnut tak, aby byla ospravedlněna ochrana národního kulturního bohatství. Avšak důležitost tohoto důvodu ospravedlnění je vidět i v jeho začlenění již do Maastrichtské smlouvy. V

---

¹²⁸ Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 28.

¹²⁹ Nařízení Rady (ES) č. 116/2009 ze dne 18. prosince 2008 o vývozu kulturních statků.

¹³⁰ Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 28.

¹³¹ Rozh. č. 7/68 Komise versus Itálie (1968) ECR 617.

dnešní SFEU je v článku 167 odst. 2 vyjádřeno, že Unie je zaměřena na povzbuzování spolupráce mezi členskými státy a v případě potřeby na podporu a doplňování jejich činnosti v následujících oblastech: šíření kultury a dějin evropských národů, ochrana kulturního dědictví evropského významu, nekomerční kulturní výměny, umělecká a literární tvorba. V následujícím odstavci je dáno, že Unie a členské státy podporují spolupráci v oblasti kultury se třetími zeměmi a s příslušnými mezinárodními organizacemi, zejména s Radou Evropy.

4.6 Ospravedlnění ochranou průmyslového a obchodního vlastnictví

Průmyslové a obchodní vlastnictví zahrnuje všechna práva duševního vlastnictví jako jsou vynálezy, patenty, ochranné známky, autorská práva, průmyslové vzory, které jsou chráněny různými právními předpisy Společenství. Průmyslové nebo duševní vlastnictví rovněž spadá do působnosti ustanovení o hospodářské soutěži, v němž může vést k jednání ve vzájemné shodě či ke zneužití dominantního postavení. V Lisabonské smlouvě je uvedeno ustanovení, na jejímž základě může Unie v oblasti duševního vlastnictví zasáhnout. Podle článku 118 SFEU mohou Evropský parlament a Rada přijmout opatření k vytvoření evropských práv duševního vlastnictví, která zajistí jednotnou ochranu práv duševního vlastnictví a zavede centralizovaný režim pro vydávání povolení, koordinaci a kontrolu na úrovni Unie. “Smlouva neovlivňuje existenci práv k průmyslovému vlastnictví udělených podle právních předpisů členských států. Proto jsou vnitrostátní právní předpisy o nabytí, převodu a zániku takových práv právoplatné. Tato zásada však neplatí v případě, že ve vnitrostátních pravidlech existuje prvek diskriminace.”¹³²

V rozhodnutí Budějovický Budvar¹³³ distribuovala vídeňská společnost Ammersin v Rakousku americké pivo pivovaru Anheuser Bush s názvem American Bud. Podle českého pivovaru slovo Bud je chráněno na území Rakouska ve prospěch Budvaru na základě mezinárodní smlouvy mezi tehdejším Československem a Rakouskem a svého práva se domáhal u rakouských soudů. Naopak rakouský

---

¹³² Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 28.

¹³³ Rozh. č. C-478/07 Budějovický Budvar v. Rudolph Ammersin GmbH (2003) ECR I-13617.

distributor argumentuje omezováním volného pohybu zboží. Soud upřesnil, že pokud je cílem dohody zajistit poctivou soutěž, takový cíl může spadat pod sféru ochrany průmyslového a obchodního zboží dle článku 36.¹³⁴

“Práva k průmyslovému vlastnictví jsou vyčerpána, když je výrobek právoplatně distribuován na trhu členského státu vlastníkem těchto práv nebo s jeho souhlasem. Proto nesmí vlastník těchto práv bránit dovozu výrobku do kteréhokoli členského státu, kde byl zprvu uveden na trh. Tento princip je znám jako zásada “vyčerpání práv”, tedy vlastník práva průmyslového a obchodního vlastnictví chráněného zákonem jednoho členského státu se nemůže tohoto práva dovolávat, aby bránil dovozu výrobků, které byly uvedeny do oběhu v jiném členském státě. Tato zásada nebrání držitelům práv na provozování, pronájem a půjčování průmyslových práv, aby vybírali poplatky za každé provedení nebo zapůjčení.”¹³⁵ Zásada vyčerpání práv Společenství neplatí v případě prodeje padělaného výrobku či prodeje výrobků prodávaných mimo Evropský hospodářský prostor.

V současnosti existuje již mnoho harmonizovaných právních předpisů. Na úrovni EU došlo k harmonizaci vnitrostátních právních předpisů o ochranných známkách, a to prostřednictvím směrnice 89/104/ES z 21. prosince 1988. Kromě toho EU přijala tzv. ochranné známky Společenství (Community trade mark) přijetím nařízení 40/94 z 20. prosince 1993. Toto nařízení stanovuje jednotný postup pro udělení ochranné známky Úřadem pro harmonizaci ve vnitřním trhu (OHIM)¹³⁶. Nabízí tak ochranu v celé Unii. Avšak udělování ochranných známek na úrovni národní nadále existuje.

Co se týče udělování tzv. patentů Společenství, první snahy o jeho zavedení se datují do roku 2003, kdy se začalo usilovat o zavedení jednotné patentové ochrany. Jednotná patentová ochrana by členskými státy umožnila zřídit patent platný ve všech zúčastněných zemích, který by bylo možné získat na základě jediné žádosti. Nicméně jakýkoliv pokrok v této oblasti byl až doposud znemožněn technickými a právními obtížemi. Získat patent v Evropě je v současnosti desetkrát dražší než v

---

¹³⁴ Outlá, V.; Hamerník, P.; Bambas, J. *Judikatura Evropského soudního dvora*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, str. 148 - 149.

¹³⁵ Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, *Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží*, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 28.

¹³⁶ Office for Harmonization in the Internal Market (OHIM) je úředním orgánem EU pro ochranné známky Společenství a pro zapsané průmyslové vzory, pro které platí jednotná legislativa.

USA, což je způsobeno náklady na potvrzování platnosti a na překlad. Současné evropské patentové zákonodárství je velmi složité a nákladné. Žádosti o patent posuzuje Evropský patentový úřad (EPO), který uděluje patenty, avšak musí se následně požádat o jeho potvrzení v každém členském státě. V současnosti jsou podané návrhy na posílení spolupráce v oblasti jednotné patentové ochrany.¹³⁷

4.7 Svévolná diskriminace a zastřené omezování obchodu

Jak bylo zmíněno v předchozích kapitolách článek 36 se může použít k ospravedlnění určitých opatření, která zakazují nebo omezují pohyb zboží. Článek 36 však také uvádí, že tyto zákazy nebo omezení však nesmějí sloužit jako prostředky svévolné diskriminace (arbitrary discrimination) nebo zastřené omezování obchodu (disguised restrictions on trade) mezi členskými státy. V rozsudku zmiňovaném již výše Henn a Darby týkající se anglického zákazu dovozu pornografických materiálů, který byl ospravedlněn na základě ochrany veřejné morálky, Soudní dvůr poznamenal, že funkcí druhé věty článku 36 bylo zabránit omezení obchodu na základě jedné z výjimek uvedených v tomto článku, aby se tak nestávalo, že budou používány takovým způsobem, že to povede k diskriminaci zboží pocházejícího z jiných členských států či nepřímo k ochraně určitých národních produktů. Tedy opatření států nesmějí sloužit jako prostředky svévolné diskriminace či zastřené omezování obchodu (odst. 21 rozhodnutí). To však nebyl případ zákazu Velké Británie.

V případě Komise versus Spojené Království¹³⁸ se jednalo o zákaz dovozu drůbeže a vajec z jiných členských států do Anglie, jelikož se údajně obávala hrozící epidemie nemoci této drůbeže. Obhajovala se ochranou veřejného zdraví. Velká Británie nepopírala, že tento zákaz by se zejména dotkl krutího masa dováženého z Francie těsně před Vánoci. Navíc vláda byla pod silným tlakem domácího lobby omezit dovoz drůbeže zejména z Francie, aby tak zvýhodnila domácí chovatele. Velká Británie tedy soud nepřesvědčila, že jde o omezení oprávněné a proporcionální.¹³⁹ Kromě toho se soud vyjádřil, že tato britská opatření představovala zastřené

---

¹³⁷ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/1714&format=HTML&aged=1&language=CS&guiLanguage=fr>

¹³⁸ Rozh. č. 40/82 Komise versus Spojené Království (1982) ECR 2793.

¹³⁹ Outlá, V.; Hamerník, P.; Bambas, J. *Judikatura Evropského soudního dvora*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, str. 148.

omezování importu, protože hlavním cílem bylo omezit z obchodních a ekonomických důvodů dovoz drůbeže z jiných členských států, zejména z Francie.

5. Výjimky vyplývající z obecných principů

Možnosti jak ospravedlnit opatření založená na omezení intraunijního obchodu jsou tedy buď na základě judikatury Soudního dvora (Cassis de Dijon), tzv. kategorickými požadavky nebo možnosti ospravedlnění vyplývající z článku 36 SFEU. Další možnost Soudní dvůr připustil na základě obecných právních principů. Jedná se o princip předběžné opatrnosti, nutnosti respektování základních lidských práv a princip proporcionality, kdy veškerá opatření musí být proporcionální. Princip předběžné opatrnosti je velmi často používán společně s ochranou veřejného zdraví.

5.1 Princip předběžné opatrnosti

Princip předběžné opatrnosti byl uznán Soudním dvorem jako jeden ze základních principů v oblasti ochrany veřejného zdraví a životního prostředí. V rozhodnutí Artégodan¹⁴⁰ soud poprvé potvrdil, že princip předběžné opatrnosti může být definován jako obecný princip unijního práva. Ochrana musí být zajištěna tak, jak to uvádí článek 191 SFEU, tedy cílem Unie je ochrana a zlepšování kvality životního prostředí a ochrana lidského zdraví. „Tento princip dává pravomoc evropským institucím přijmout ochranná opatření, pokud by se mohlo jednat o vážné riziko ohrožující lidské zdraví. Riziko nemusí přímo bezprostředně hrozit, postačí určité potencionální riziko, kterému je nutno předejít.“¹⁴¹ Jedná se tedy o určitou výjimku, která může omezit volný pohyb v rámci Společenství. Tato zásada má zaručit vysokou úroveň ochrany životního prostředí díky preventivním rozhodnutím v případě nebezpečí. V praxi je však působnost zásady mnohem širší a vztahuje se rovněž na spotřebitelskou politiku, na evropské právní předpisy týkající se potravin, na zdraví lidí, zvířat a rostlin.

Na mezinárodní úrovni byl princip předběžné opatrnosti zmiňován již v Deklaraci z Rio de Janeiro o životním prostředí a rozvoji z 16. června 1992¹⁴² a později se rozšířil do evropského práva. V zásadě 15 bylo vyjádřeno, že státy musí za účelem ochrany životního prostředí přijímat podle svých schopností preventivní přístupy. Tam,

---

¹⁴⁰ Rozh. č. 74/00 Artégodan (2002)

¹⁴¹ N. De Grove- Valdeyron, Le principe de précaution, nouvel instrument du droit communautaire de la santé, *Revue des Affaires Européennes*, 2005, str. 265

¹⁴² Konference OSN o životním prostředí a rozvoji, která se sešla v Rio de Janeiro ve dnech 3. – 14. června 1992, potvrzující Deklaraci konference OSN o životním prostředí přijatou ve Stockholmu 16. června 1972.

kde hrozí vážná nebo nenapravitelná škoda, nesmí být nedostatek vědecké jistoty zneužit pro odklad účinných opatření, která by mohla zabránit poškození životního prostředí.

Princip předběžné opatrnosti je dnes součástí evropské legislativy. Ve SFEU v článku 168 je zajištěn činností Unie vysoký stupeň ochrany lidského zdraví, zlepšování veřejného zdraví, předcházení lidským nemocem a sledování vážných přeshraničních zdravotních hrozeb, včasné varování před nimi a boj proti nim. V oblasti jak veřejného zdraví, tak v oblasti životního prostředí můžeme v rizikových případech užít princip předběžné opatrnosti. Nutným krokem před aplikací tohoto principu je kompletní vědecké posouzení možných rizik. Někdy takovéto posouzení není možné z důvodu nedostačujících a nepřesných informací. Je vždy nutné, aby přijatá opatření byla proporcionální, nediskriminační a v souladu s fungováním vnitřního trhu. Tento princip je zásadní, jakmile je spolehlivě vědecky zjištěno, že určitá látka může mít nepříznivé účinky na lidské zdraví, i když není možné určit potencionální rozsah škod.

Podle Sdělení Komise ze dne 2. února 2000 k uplatnění zásady obezřetnosti je nutné, aby určitý jev, produkt či postup mohl mít potencionálně nebezpečné účinky, zjištěné odborným a objektivním hodnocením, pokud takové hodnocení neumožňuje riziko stanovit s dostatečnou jistotou.

V Nařízení Evropského parlamentu 178/2002 z 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví se postupy týkající se bezpečnosti potravin. Princip předběžné opatrnosti tím získal statut obecného principu evropské legislativy v oblasti potravinářství. Tato zásada je uvedena v článku 7 tohoto nařízení. Uvádí, že za zvláštních okolností, kdy je po zhodnocení dostupných informací zjištěna možnost škodlivých účinků na zdraví, kdy však přetrvává vědecká nejistota, mohou být přijata předběžná opatření v rámci řízení rizika nezbytná k zajištění vysoké úrovně ochrany zdraví zvolené ve Společenství, dokud nebudou k dispozici další vědecké informace pro komplexnější hodnocení rizika. Dále v článku 7 odst. 2 jsou dány podmínky aplikace této zásady a to: přijatá opatření musí být přiměřená a nesmějí omezovat obchod více než je nezbytné pro dosažení vysoké úrovně ochrany zdraví zvolené ve Společenství. Opatření se přezkoumávají po uplynutí přiměřené doby, která závisí na

povaze identifikovaného rizika pro život nebo zdraví a na druhu vědeckých informací nezbytných k odstranění vědecké nejistoty a k provedení komplexnějšího hodnocení rizika. Byl vytvořen Evropský úřad pro bezpečnost potravin¹⁴³, jejímž hlavním úkolem je poskytovat evropským institucím různé expertízy a stanoviska.

Princip předběžné opatrnosti je dále rozebírán v judikatuře Soudního dvora. Své pole působnosti našel zejména v souvislosti s nemocí šílených krav, která se objevila v 90. letech. V rozhodnutí *National Farmers Union*¹⁴⁴ soudní dvůr poprvé aplikoval princip předběžné opatrnosti v oblasti zdraví lidí. V tomto rozhodnutí se vyjádřil, že jde o opatření, která nařídí zákaz vývozu hovězího masa z území Spojeného království do jiných členských států a třetích zemí. Tímto rozhodnutím se však neporušují pravidla vnitřního trhu ani cíle společné zemědělské politiky. Soudní dvůr uznal, že pokud přetrvává vědecká nejistota a existuje zde určité riziko pro lidské zdraví, mohou evropské instituce přijmout nezbytná ochranná opatření, bez toho aniž by čekali na zjevné zhoršení situace. V tomto případě to jsou evropské instituce, které přijímají ochranná opatření, na druhé straně to však mohou být i státy, které aplikují princip předběžné opatrnosti. Členské státy disponují s možností zajistit si do určité míry ochranu života a zdraví svých občanů avšak v souladu s požadavky volného pohybu zboží. Pokud nějaký stát svým opatřením omezuje volný pohyb ve Společenství není to v souladu se Smlouvami, jen pokud by se jednalo o účinnou ochranu života a zdraví svých občanů. Tato opatření nebudou přijata, pokud existuje možnost zajistit ochranu jiným stejně účinným způsobem, který však mnohem méně omezuje volný pohyb v Unii. Členské státy mají tedy možnost aplikovat princip předběžné opatrnosti, pokud se jedná o ochranu veřejného zdraví.

“Soudní dvůr opakovaně uváděl, že členské státy před přijetím preventivních opatření podle článků 34 a 36 SFEU musí provádět posouzení rizik. Zdá se, že Soudní dvůr se spokojuje se zjištěním, že existuje vědecká nejistota, a jakmile je toto potvrzeno, ponechá členským státům nebo institucím značnou volnost, aby samy rozhodly, jaká opatření chtějí přijmout. Nicméně opatření se nesmí zakládat na „čistě hypotetických úvahách“.”¹⁴⁵ Princip předběžné opatrnosti se má podle Evropské

---

¹⁴³ European Food Safety Authority je orgánem EU založený roku 2002.

¹⁴⁴ ESD, 5. Května 1998, *Velká Británie versus Komise*, rozh. č. C-180/96.

¹⁴⁵ Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, *Volný pohyb zboží*, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 27.

komise používat pouze v omezeném počtu případů a pouze tehdy, když se jedná o “rozumné důvody k obavám”.

Pokud členské státy chtějí ponechat v platnosti nebo zavést opatření na ochranu zdraví podle článku 36 je na nich, aby prokázaly nezbytnost takových opatření. To platí i pro zásadu předběžné opatrnosti. Soudní dvůr již několikrát zdůraznil, že je nutné prokázat skutečná rizika ve světle nejnovějších výsledků mezinárodního vědeckého výzkumu. Na členských státech tak spočívá počáteční důkazní břemeno, kdy musí prokázat, že lze přijmout preventivní opatření a zároveň je nutno prokázat i určitou vědeckou nejistotu. Orgány EU pak danou věc posoudí.¹⁴⁶

Další oblast, kde byl aplikován princip předběžné opatrnosti se týkal sporu mezi USA a EU o geneticky modifikované organismy (GMO). Evropská komise s odvoláním na princip předběžné opatrnosti zakazuje s nepatrnými výjimkami pěstování GMO plodin v celé Evropě. V USA, Argentině, Brazílii a mnoha dalších státech světa se ale tyto plodiny běžně pěstují a konzumují již více než deset let, aniž by to mělo negativní následky na lidi, zvířata, rostliny nebo životní prostředí. Avšak postoj Soudního dvora je, že: “žádná lidská technologie by se neměla užívat, dokud se neprokáže její neškodnost na člověka a životní prostředí.”¹⁴⁷ Vstoupilo v platnost moratorium na GMO, kdy EU zakázala jejich dovoz. V roce 2004 bylo však následně zrušeno.

5.2 Princip proporcionality

Aby bylo opatření členského státu oprávněné podle článku 36 SFEU nebo podle požadavků vyskytujících se v judikatuře Soudního dvora, musí splňovat zásadu proporcionality nebo-li přiměřenosti. Dotyčné opatření by mělo dosáhnout svého cíle tak, aby mělo co nejmenší vliv na obchod uvnitř EU.¹⁴⁸

---

¹⁴⁶ Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 27.

¹⁴⁷<http://euportal.parlamentnilisty.cz/Articles/3072-slovnicek-evropskych-levicovych-pojmu-15-princip-predbezne-opatrnosti.aspx>

¹⁴⁸ Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 30.

V rozsudku Komise versus Německo¹⁴⁹ se soud vyjádřil, že “členské státy musejí při výkonu své posuzovací pravomoci týkající se ochrany veřejného zdraví dodržovat zásadu proporcionality. Prostředky zvolené členskými státy se tedy musejí omezovat na to, co je skutečně nutné k zajištění ochrany veřejného zdraví. Musejí být přiměřené takto sledovanému cíli, jehož by nemohlo být dosaženo prostřednictvím opatření narušujících obchod ve Společenství.” Volný pohyb zboží musí být v souladu se zásadou proporcionality. Svoboda pohybu je nejen obecnou právní zásadou, ale také základním právem evropských občanů.¹⁵⁰

„Je nutno poznamenat, že v případě neexistence harmonizačních pravidel na celoevropské úrovni se mohou členské státy samy rozhodnout, ohledně úrovně ochrany, jakou chtějí poskytnout oprávněnému zájmu, který sledují. V některých oblastech Soudní dvůr poskytuje členským státům určitý „prostor pro vlastní uvážení“, co se týče přijímaných opatření a úrovně požadované ochrany, jež se mohou v různých členských státech navzájem lišit.”¹⁵¹ Toto vlastní uvážení státu na ochranu veřejného zdraví, morálky atd. by mělo být posuzováno tak, že by se mělo vycházet z legislativy ostatních členských států. Tedy jaká opatření v dané oblasti přijímají ostatní členské státy. V rozhodnutí *Humansplasma*¹⁵² týkající se volného pohybu darované lidské krve za úplatu bylo odsouzeno rakouské opatření, které zakazovalo proplácení výdajů za transport krve, což penalizovalo produkty ostatních členských států. Soud uznal, že takové opatření nebylo proporcionalní a ani nebylo inspirováno legislativou jiného členského státu.

Důležitým prvkem při rozboru odůvodnění předneseného členským státem je proto existence alternativních opatření, která méně brání obchodu mezi členskými státy. Členský stát je povinen zvolit méně restriktivní alternativu a pokud tak neučiní dopouští se tím porušení zásady proporcionality. Již v několika výše zmíněných případech soud shledal, že opatření členských států nebyly přiměřené, protože byly k dispozici jiné alternativy. Pokud však může členský stát prokázat, že přijetí alternativního opatření by mělo nepříznivý vliv na jiné oprávněné zájmy, je nutno tuto

---

¹⁴⁹ Rozh. č. C-319/05 Komise v. Německo (česnek), Sb. rozh. 2007, I-9811, bod 87.

¹⁵⁰ L. Dubouis, C. Blumann, *Droit matériel de l'Union européenne*, Montchrestien, 6e édition, Paris, 2012, str. 329.

¹⁵¹ Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, *Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží*, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 30.

¹⁵² Rozh. č. C-421/09 *Humansplasma GmbH versus Rakousko* (2010)

skutečnost zohlednit při posuzování přiměřenosti.¹⁵³

Soudní dvůr velmi často odsuzuje opatření členských států pro porušení principu proporcionality. Aby nedocházelo k porušení tohoto principu, dané opatření musí splňovat 3 podmínky:

- 1) nutnost takového opatření,
- 2) přiměřenost takového opatření,
- 3) co nejméně omezující volný pohyb uvnitř Společenství.¹⁵⁴

Je vždy na každém členském státě, aby odůvodnil svá opatření a jeho přiměřenost sledovanému cíli. Zdůvodnění musí být doprovázeno vhodnými důkazy a přesnými údaji umožňujícími prokázat své argumenty.

5.3 Respektování základních lidských práv

Zatímco princip proporcionality je nejdůležitějším obecným právním principem, který omezuje členské státy přijmout jakákoliv restriktivní opatření, podmínka respektování základních lidských práv (včetně svobody slova, svobodný výkon podnikání, právo vlastnit majetek) je dalším důležitým ospravedlněním, které spadá do obecných právních principů.

Ve známém rozsudku Schmidberger¹⁵⁵ šlo o problematiku lidských práv versus volný pohyb zboží. V tomto případě se řešila odpovědnost Rakouska za to, že jeho úřady povolily pokojnou demonstraci na ochranu životního prostředí. Došlo však tím k zablokování dálnice Brenner na několik hodin. Dopravní firma Schmidberger toto opatření k povolení demonstrace považovala za porušení základní svobody volného pohybu zboží dle evropského práva. Rakousko tak podle ní porušilo článek 34 SFEU a firma tak žádala náhradu nákladů za zablokování svých kamionů. Na straně

---

¹⁵³ Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 30.

¹⁵⁴ J. Molinier; Nathalie De Grove-Valdeyron, Droit du marché intérieur européen, L.G.D.J., 2008, str. 93-94.

¹⁵⁵ Rozh. č. C-112/00 Eugen Schmidberger Internationale Transporte versus Rakousko (2003) ECR I-5659.

demonstrantů však stála Evropská Úmluva o ochraně lidských práv a svobod,¹⁵⁶ konkrétně její článek 10 a 11 týkající se svobody projevu a svobody shromažďovací. Úmluvu ale nelze považovat jako přímý zdroj komunitárního práva, ale jen jako reprezentaci základních principů, které jsou společné všem členským státům Společenství. Soud přiznal, že národní situace řešená v tomto případě však spadá do působnosti komunitárního práva, jelikož Rakousko jedná na základě Smlouvy, aby ospravedlnilo omezení volného pohybu zboží. Při tom ale dbá ochrany lidských práv dle Evropské Úmluvy o ochraně lidských práv. Soud balancoval mezi zájmem na ochranu lidských práv a zájmem volného pohybu zboží. V rozsudku soud zdůraznil, že volný pohyb zboží je základní princip Společenství. Dále uvedl, že je nutné vymezit zda dané opatření je proporcionální ve světle legitimního cíle v tomto případě ochrany lidských práv. Organizátoři sami o povolení demonstrace požádali národní úřady a ty ji odsouhlasily. Je nutno si uvědomit, že cílem demonstrace bylo pouze vyjádřit svobodně názor a nikoliv zamezovat volnému obchodu. Soud tedy shledal, že opatření bylo proporcionální, a že legitimní cíl této demonstrace nemohl být docílen opatřeními méně restriktivními ve vztahu k obchodu ve Společenství.¹⁵⁷

---

¹⁵⁶ Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod je nejdůležitější lidskoprávní úmluvou sjednanou v rámci Rady Evropy a základem mezinárodněprávní ochrany lidských práv v Evropě. Byla podepsána v Římě 4. listopadu 1950.

¹⁵⁷ Outlá, V.; Hamerník, P.; Bambas, J. *Judikatura Evropského soudního dvora*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, str. 141 – 142.

Závěr

Překážky v obchodu mezi členskými státy mohou mít různé formy a podoby. Někdy to mohou být opatření, která se zvláště zaměřují na dovoz nebo preferují své domácí zboží, jindy to mohou být neočekávané vedlejší účinky určitých rozhodnutí. Články 34 – 36 SFEU nejsou jediným právním kritériem k posuzování slučitelnosti vnitrostátních předpisů s pravidly vnitřního trhu. Tyto články se nebudou uplatňovat pokud je daná oblast volného pohybu výrobku již harmonizována konkrétnějšími právními předpisy Evropské unie (zejména prostřednictvím směrnic a nařízení, které upřesňují technické náležitosti produktu či podmínky jeho prodeje). Tyto předpisy tak stanoví vlastní práva a povinnosti, které musí být dodržovány v případě konkrétních produktů. Avšak stále se setkáváme s tím, že určité produkty nejsou vůbec harmonizovány nebo jsou harmonizovány pouze částečně. Pokud neexistuje daný harmonizovaný právní předpis je možno spoléhat na články 34 – 36 SFEU, které zaručují, že jakákoliv překážka ve vnitřním trhu bude možná analyzovat z pohledu slučitelnosti s právem EU. Je nutné, aby členské státy zaváděly pravidla vnitřního trhu efektivně a rychle do své vnitrostátní legislativy.¹⁵⁸

Mnohá z hlavních omezení volného pohybu zboží jsou dnes již odstraněna. Některé překážky však nadále zůstávají a způsobují problémy zejména malým a středním podnikům, které se raději soustředí jen na určitou část vnitřního trhu a nikoliv na celý vnitřní trh. Důvodem je, že mají problém vypořádat se s nejrůznějšími vnitrostátními předpisy o požadavcích na výrobek, které dosud nebyly harmonizovány. Cílem Evropské unie je zejména podporovat podnikání v Evropě. Spousta firem však již využila možnosti volného podnikání a začaly expandovat. Zvýšení konkurence na trzích vede ke snížení cen a rozšíření nabídky pro spotřebitele. Evropské firmy mohou tak bez překážek oslovit téměř 500 milionů spotřebitelů a tím si udržet lepší konkurenceschopnost ve světové ekonomice.

Někdy se můžeme setkat s termínem „dokončení vnitřního trhu“, který se často objevuje v různých dokumentech. Tento termín však nelze chápat jako dosažení jeho

---

¹⁵⁸ Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží, Úřad pro publikace Evropské unie 2010; str. 9.

konečné podoby. Vytváření vnitřního trhu EU je kontinuálním procesem, který jen těžko můžeme někdy považovat za dokončený. Vnitřní trh musí neustále reagovat na nejrůznější podněty jako dopady finanční a hospodářské krize, globalizace a změny legislativy.

Resumé

Le sujet de mon memoire concerne “Les limites à l’interdiction des mesures d’effet équivalent“. Le champ d’application de ce terme peut se trouver dans le droit du marché intérieur et plus précisément dans la libre circulation des marchandises. La libre circulation des marchandises est une des quatre libertés fondamentales sur lesquelles repose le marché intérieur de l’Union européenne.

Il existe des entraves de nature pécuniaire et non pécuniaire dans le marché intérieur. Dans ce mémoire nous allons nous consacrer aux entraves de nature non pécuniaire, celles qui sont interdites dans la construction du marché intérieur mais qui peuvent être justifiées sous certaines conditions. Pour cela, nous nous appuyons sur les articles 34 et 35 du Traité sur le fonctionnement de l’Union européenne (TFUE) qui interdisent les restrictions quantitatives à l’importation (art. 34) et à l’exportation (art. 35) ainsi que toutes les mesures d’effet équivalent (MEE) entre les Etats membres. Les MEE sont définies dans la jurisprudence de la Cour de justice *Dassonville* comme : «toute réglementation des Etats membres susceptible d’entraver directement ou indirectement, actuellement ou potentiellement le commerce intracommunautaire». Il y a deux types de MEE ; les mesures qui frappent spécifiquement les produits importés, autrement dit, les mesures distinctement applicables et d’autre part, les mesures indistinctement applicables aux produits nationaux et aux produits importés.

La notion des MEE était jusqu’à présent interprétée dans un sens trop large dans l’arrêt *Dassonville*, il a donc fallu la limiter. Dans l’arrêt plus récent de *Keck et Mithouard*, étaient définies «certaines modalités de vente» qui échappent à la qualification des MEE. Il s’agit par exemple de la revente à perte, des restrictions à l’ouverture des magasins qui sont hors du champ d’application des MEE. Ces modalités de vente doivent affecter de la même manière les produits nationaux que les produits importés.

Ensuite, il existe la situation où un Etat applique à ses propres produits une réglementation plus stricte que celle concernant les produits importés. Celui-ci est considéré comme en conformité avec les intérêts du marché intérieur. Egalement il existe des situations purement internes, où tous les éléments se cantonnent à l’intérieur d’un même Etat, le droit de l’Union européenne ne s’applique donc pas.

Les limites à l'interdiction des MEE peuvent se baser sur la jurisprudence ou sur le TFUE, et plus précisément sur l'article 36. Dans un premier temps, les limites sont constituées par la jurisprudence de l'arrêt *Cassis de Dijon* et précisent des «exigences impératives». Il s'agit de la protection de la santé publique, de la loyauté des transactions commerciales, de la défense des consommateurs, de la protection de l'environnement etc. Celles-ci sont des motifs qui peuvent être utilisés pour justifier des mesures appliquées par un Etat membre. De plus, il faut que cela soit proportionné à l'objectif poursuivi. Le deuxième principe qui précise cet arrêt est le principe de reconnaissance mutuelle. Il est dit que toute marchandise légalement produite dans un Etat membre doit être introduite dans tout autre Etat membre. D'autre part, il y a des limites basées sur le TFUE et l'article 36, qui permettent aux Etats d'invoquer certaines raisons d'intérêt général susceptible de faire obstacle au principe de libre circulation des marchandises. La liste est exhaustive ; il s'agit de la justification pour des raisons de moralité publique, d'ordre public, de sécurité publique, de protection de la santé et de la vie des personnes et des animaux ou de préservation des végétaux, de protection des trésors nationaux et de protection de la propriété industrielle et commerciale. Toutefois, ces interdictions ou restrictions ne doivent constituer ni un moyen de discrimination arbitraire ni une restriction déguisée dans le commerce entre les Etats membres.

En conclusion, il y a une dernière catégorie de dérogations résultant des principes généraux du droit. Il s'agit du principe de précaution et de celui de respect des droits fondamentaux. Le respect du principe de proportionnalité doit également être présent pour justifier les dérogations. Il est intéressant de constater que l'évolution du marché intérieur se fait principalement grâce aux arrêts de la Cour de justice.

Seznam použité literatury:

Česká a zahraniční literatura:

- Veronika Outlá a kol., Právo Evropské unie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008.
- Outlá, V.; Hamerník, P.; Bambas, J. Judikatura Evropského soudního dvora. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005.
- Jacques Pertek, Droit matériel de l'Union européenne, Presses Universitaires de France, 2005.
- Catherine Barnard, The substantive law of the EU, Oxford university press, 2010.
- J. Molinier; Nathalie De Grove-Valdeyron, Droit du marché intérieur européen, L.G.D.J, 2008.
- Philippe Icard, Droit matériel et politiques communautaires, Editions ESKA, 1999.
- Svoboda P., Úvod do evropského práva, 4. Vydání, Praha: C. H. Beck, 2011.
- L. Dubouis; C. Blumann, Droit matériel de l'Union européenne, Montchrestien, 6e édition, Paris, 2012.
- J. S. Bergé; Sophie Robin Olivier, Droit européen, 2ème édition, Paris, Presses Universitaire de France, 2008.

Zákony a smlouvy:

- Smlouva o fungování Evropské unie ve znění Lisabonské smlouvy
- Smlouva o Evropské unii ve znění Lisabonské smlouvy

Nařízení a směrnice:

- Nařízení Rady (EHS) č. 950/68 ze dne 28. června 1968 o společném celním sazebníku.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 764/2008 ze dne 9. července 2008, kterým se stanoví postupy týkající se uplatňování některých vnitrostátních

technických pravidel u výrobků uvedených v souladu s právními předpisy na trh v jiném členském státě.

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1333/2008 ze dne 16. prosince 2008 o potravinových přídatných látkách.
- Nařízení Rady (ES) č. 338/97 ze dne 9. prosince 1996 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi.
- Nařízení Rady (ES) č. 116/2009 ze dne 18. prosince 2008 o vývozu kulturních statků.
- Nařízení Rady (ES) č. 40/94 z 20. prosince 1993 o ochranné známce Společenství.
- Nařízení Evropského parlamentu 178/2002 z 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví se postupy týkající se bezpečnosti potravin.
- Směrnice Rady č. 93/7/EHS ze dne 15. března 1993 o navrácení kulturních statků neoprávněně vyvezených z území členského státu.
- Směrnice Komise č. 70/50/EHS ze dne 22. prosince 1969 o zrušení opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením dovozu.
- Směrnice Rady č. 89/552/EHS ze dne 3. října 1989 o koordinaci určitých ustanovení formulovaných zákonem, nařízením nebo prováděcím předpisem v členských zemích upravujících televizní vysílání.
- Směrnice č. 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu.
- Směrnice č. 89/104/EHS z 21. prosince 1988, kterou se sblíží právní předpisy členských států o ochranných známkách.

Příručky a revue:

- Evropská komise, generální ředitelství pro podniky a průmysl, Volný pohyb zboží, Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravující volný pohyb zboží, Úřad pro publikace Evropské unie 2010.

- N. De Grove - Valdeyron, Le principe de précaution, nouvel instrument du droit communautaire de la santé, Revue des Affaires Européennes, 2005.

Konzultace:

- Přednášky z předmětu Droit du marché intérieur, Master 1 Droit européen, international et comparé. Prof. Nathalie De Grove-Valdeyron, profesorka na Université de Toulouse I – Sciences sociales, průběh leden 2011 – červen 2011.

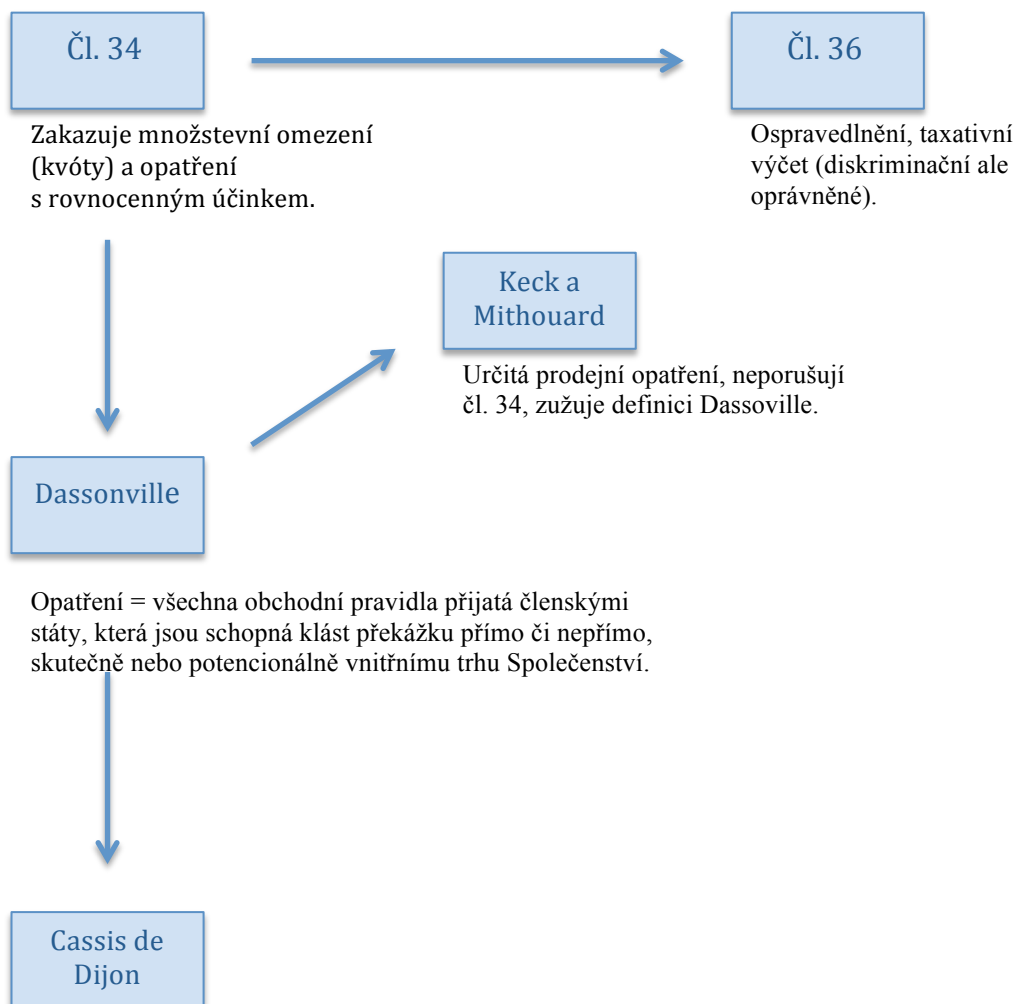
Internetové portály:

- <http://ec.europa.eu>
- <http://eur-lex.europa.eu>
- <http://curia.europa.eu>
- <http://www.businessinfo.cz>
- <http://euportal.parlamentnilisty.cz>

Přílohy:

Příloha 1.

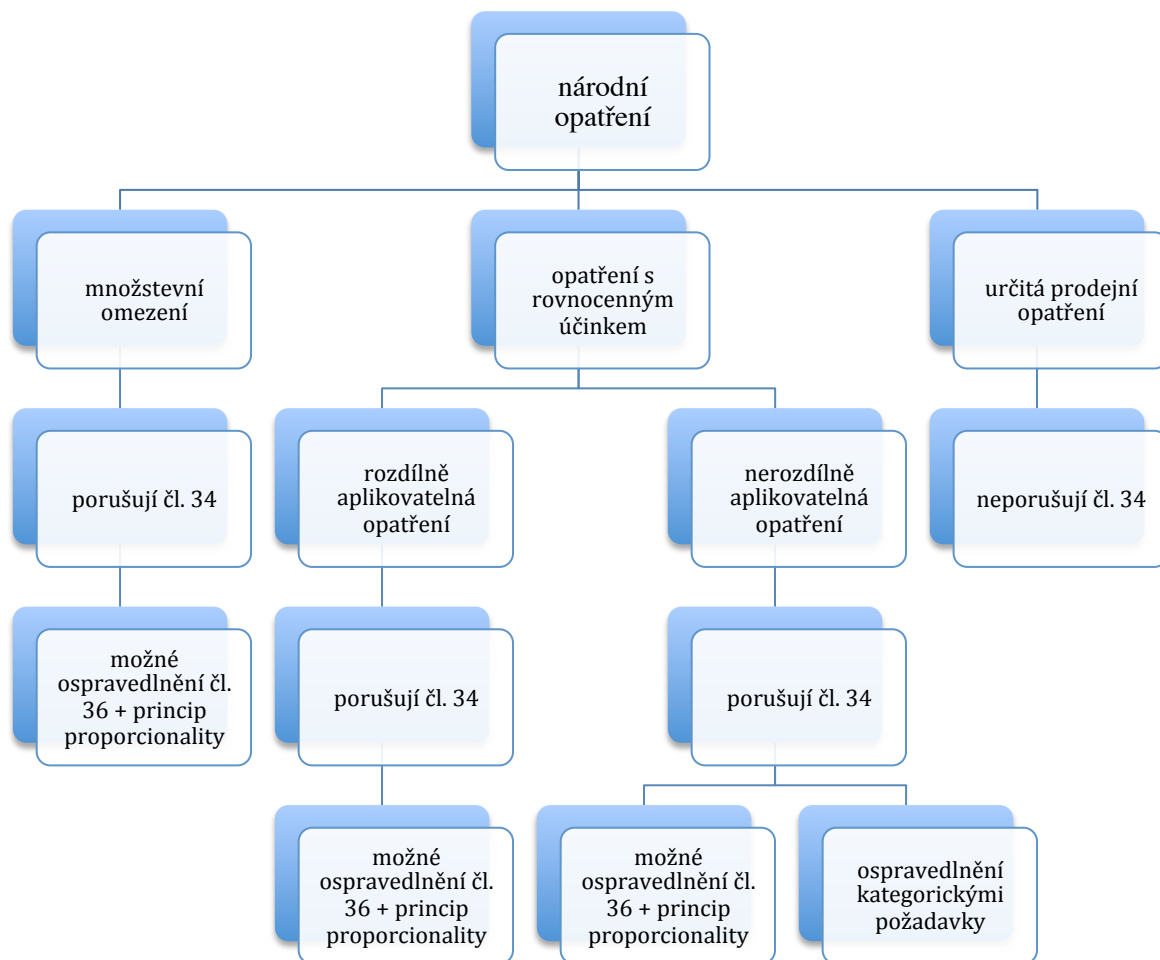
Přehled zákazu kvót a opatření s rovnocenným účinkem

- 1) Kategorické požadavky = možnosti ospravedlnění + princip proporcionality
- 2) Princip vzájemného uznávání = zboží vyrobené v jednom členském státě dle původní tradice by mělo být uvedeno na trh jiného členského státu bez překážek.

Příloha 2.

Celkový přehled

Zdroj: Catherine Barnard, The substantive law of the EU, Oxford university press, 2010, str. 125.